

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101007/I/2022/36109009468082436

BUDÚCNOSŤ MIEN NA EURÓPSKOM KONTINENTE
Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

BUDÚCNOSŤ MIEN NA EURÓPSKOM KONTINENTE

Diplomová práca

Študijný program: Bankovníctvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií

Vedúci záverečnej práce: Stanová, Barbora, Ing., PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracoval samostatne a taktiež som uviedol všetky použité literárne zdroje.

Dátum

.....

POĎAKOVANIE

Chcel by som sa veľmi pekne poďakovať vedúcej mojej diplomovej práce pani Ing. Barbore Stanovej, PhD. za ochotu a poskytnuté odborné poznatky pri vypracovávaní mojej záverečnej práce.

ABSTRAKT

HORVÁTH, Adam: Budúcnosť mien na európskom kontinente. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Ing., Barbora Stanová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 73s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému Budúcnosť mien na európskom kontinente. Cieľom záverečnej práce bolo zhodnotiť predpoklady a možnosti rozšírenia menovej únie v najbližších rokoch a z toho vyplývajúci zánik niektorých mien na európskom kontinente. Práca je rozdelená na päť kapitol. Obsahuje štrnásť grafov, tri tabuľky, jeden obrázok a nula príloh. Prvá kapitola je zameraná na zadefinovanie potrebných aspektov týkajúcich sa riešenia danej problematiky. Druhá a tretia kapitola sa venuje zadefinovaniu cieľu a stanovenia metodiky a metód skúmania diplomovej práce. Štvrtá kapitola sa venuje zhodnoteniu stavu konverencie na základe jednotlivých zobrazených indikátorov, v členských krajinách EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro. Piata časť obsahuje rozdelenie jednotlivých krajín na európskom kontinente podľa ich uplatňovaných menových režimov v budúcnosti. Pre prehľadnejšie priblíženie rozdelenia krajín je vytvorená budúca mapa Európy do roku 2029. Výsledkom riešenia danej problematiky je vyhodnotenie potenciálneho rozširovania eurozóny v najbližších rokoch.

Kľúčové slová: menové režimy, národné meny, euro, Hospodárska a menová únia, eurozóna, konvergenčné kritéria, pakt stability a rastu

ABSTRACT

HORVÁTH, ADAM: The future of currencies on european continent. – The university of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. – Thesis supervisor: Ing., Barbora Stanová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 73p.

The topic of the final work is The future of currencies on european continent. The aim of the final work is to evaluate the assumptions of the enlargement of the euro area in the future and analyze which currencies may disappear as a result. The thesis is divided into five chapters. The final work contains fourteen charts, three tables, one picture and zero additions. In the first chapter we define the necessary aspects for understanding the issue. The second and third chapters are devoted to defining the goal and determining the methodology of the thesis. The fourth chapter assesses the state of convergence in the countries of the European Union, that have not adopted the euro. The fifth part contains the division of countries in Europe on the basis of the applied monetary regimes. For a clearer division of countries, the future map of Europe up to 2029 is created in the fifth part. The result of addressing this issue is an assessment of the potential for enlargement of the euro area in the coming years.

Key words: currency regimes, national currencies, euro, Economic and Monetary Union, eurozone, convergence criteria, stability and growth pact

Obsah

Úvod.....	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 História a vývoj HMÚ a spoločnej meny.....	10
1.2 Rozdelenie krajín na základe ich uplatňovaných menových režimov	13
1.2.1 Členské krajiny EÚ, ktoré prijali euro.....	14
1.2.2 Členské krajiny EÚ, ktoré neprijali euro	15
1.2.3 Nečlenské krajiny EÚ s uplatnením špecifického menového režimu	16
1.2.4 Krajiny mimo EÚ s vlastnými národnými menami	18
1.3 Základné charakteristiky spoločnej európskej meny	19
1.3.1 Výhody, ktoré prináša euro pre členské krajiny Eurozóny	20
1.3.2 Nevýhody plynúce z prijatia eura pre členské krajiny Eurozóny	21
1.4 Budúcnosť spoločnej európskej meny	23
1.5 Digitalizácia eura a jej možné prínosy	26
2 Cieľ práce	28
3 Metodika práce a metódy skúmania.....	29
4 Výsledky práce	30
4.1 Krajiny s odhadovaným časom prijatia eura v rokoch 2023 - 2024.....	30
4.1.1 Chorvátsko	30
4.1.2 Bulharsko	31
4.1.3 Súčasný stav plnenia konvergenčných kritérií Chorvátska a Bulharska	36
4.1.4 Záverečné hodnotenie Chorvátsko a Bulharsko	43
4.2 Krajiny s odhadovaným časom prijatia eura v rokoch 2027 - 2029.....	45
4.2.1 Rumunsko	45
4.2.2 Súčasný stav plnenia konvergenčných kritérií v Rumunsku	46
4.2.3 Záverečné hodnotenie Rumunsko	49
4.3 Krajiny, ktoré doposiaľ nestanovili čas prijatia eura	51

4.3.1	Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Švédsko	51
4.3.2	Súčasný stav konvergenzie v Českej republike, Maďarsku, Poľsku, Švédsku	55
4.3.3	Záverečné hodnotenie Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Švédsko	61
5	Diskusia.....	64
	Záver.....	69
	Zoznam použitej literatúry	70

Úvod

Spoločná európska mena euro, ktorá bola po prvýkrát zavedená v roku 1999 v rámci bezhotovostného platobného styku a neskôr od roku 2002 aj v hotovostnej podobe, vytvára prehlbovanie integrácie medzi jednotlivými členskými krajinami v EÚ. Od začiatku nového tisícročia prichádzalo k zániku mien na európskom kontinente, nakoľko štáty, ktoré splnili podmienky pre vstup do tretej fázy Hospodárskej a menovej únie, postupne nahrádzali svoje národné meny za spoločnú menu euro. Postupné rozširovanie EÚ o ďalšie krajiny naprieč európskym kontinentom, ktoré sa na základe prístupových zmlúv zaviazali prijať euro po splnení konvergenčných kritérií, prinášalo ďalšie rozpínanie samotnej eurozóny. Do roku 2022 nahradilo svoju národnú menu za euro, dokopy 19 z 27 členských štátov EÚ, ktoré vytvorili najväčšiu menovú úniu na svete rozprestierajúcu sa od Pyrenejského polostrova v západnej časti Európy až po Pobaltské krajiny v severovýchodnej Európe.

Prehlbovanie integrácie krajín EÚ v podobe zavedenia jednotnej meny by malo pokračovať aj v budúcom období, nakoľko niektoré štáty už v súčasnosti vyvíjajú ekonomické a právne úsilie pre zavedenie eura. Práve možným rozširovaním eurozóny a z toho vyplývajúcim zánikom niektorých mien v Európe sa budeme zaoberať v rámci tejto diplomovej práce. Práca skladajúca sa z piatich častí bude v jej úvode tvorená predovšetkým priblížením základných historických aspektov, ktoré viedli k vytvoreniu spoločnej menovej únie, ktorú poznáme v súčasnej podobe, ale taktiež si vytvoríme skupinový prehľad krajín na základe ich uplatňovaného menového režimu a špecifik riadenia menovej politiky. Dôležitým bude aj zadefinovanie výhod a nevýhod súvisiacich s nahradením národnej meny za euro a taktiež predikcie rôznych renomovaných autorov týkajúcich sa budúcnosti spoločnej európskej meny. V časti výsledky práce sa budeme zaoberať súčasným stavom konverencie v členských krajinách EÚ, pre ktoré doposiaľ platí dočasná výnimka o zavedení eura na základe prístupovej zmluvy. Pri jednotlivých štátoch si graficky zobrazíme vývoj jednotlivých konvergenčných kritérií, zhodnotíme rôzne ekonomické a politické faktory vplyvajúce na hospodárstva daných štátov. Na základe zhodnotenia spomínaných aspektov si priblížime možné rozširovanie eurozóny v nasledujúcich rokoch v podobe vytvorenia budúcej mapy, ktorá odráža potenciálne rozpínanie spoločnej menovej únie naprieč Európou a z toho vyplývajúci zánik niektorých súčasných mien.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 História a vývoj HMÚ a spoločnej meny

Počiatky hospodárskej menovej únie v Európe majú viacero potenciálnych východísk, nakoľko je ťažko určiť presné obdobie jej vzniku.

Za prvú zmienku o počiatku hospodárskej menovej únii možno považovať Rímske zmluvy, ktoré nadobudli platnosť 1. januára 1958. Zmluvy obsahovali ciele a úlohy, ktoré nemali príliš vysoké ambície. Prvotné ciele Európskeho hospodárskeho spoločenstva sa týkali predovšetkým vytvorenia colnej únie a taktiež vybudovania spoločného poľnohospodárskeho trhu. Myšlienka jednotnej meny v Rímskych zmluvách ešte nebola obsiahnutá. Krajiny, ktoré boli súčasťou Európskeho hospodárskeho spoločenstva (ďalej EHS) boli v tomto období späté s pomerne fungujúcim medzinárodným menovým systémom, ktorý bol tiež nazývaný aj ako brettonwoodsky menový systém. Stabilita výmenných kurzov v rámci tohto systému bola na pomerne dobrej úrovni až do polovice 60. rokov.¹

Práve 60. roky minulého storočia možno označiť ako zásadné pri smerovaní ku komplexnej európskej menovej integrácii. V tomto období sa po prvýkrát začali prejavovať nedostatky Rímskych zmlúv a z nich plynúce krízy a problémy. Rímske zmluvy boli pre vtedajšiu Európu veľmi prínosné, nakoľko ukotvili princípy spoločného trhu v Európe a priniesli veľké množstvo výhod, ako bol slobodný pohyb tovarov, kapitálu a osôb a vytvorenie mnohých významných zoskupení a spoločenstiev. Na druhej strane však zakladajúca zmluva EHS nepriniesla Európe potrebné ustanovenia, ktoré sa týkali menovej integrácie alebo skutočnej hospodárskej a menovej únie, nakoľko Európa sa v tom období opierala o stabilný brettonwoodsky systém.

V prvej polovici šesťdesiatych rokov bola po prvýkrát v histórii predložená idea spoločnej meny v Marjolinovom memorande z roku 1962. Memorandum bolo kľúčové pre integráciu a harmonizáciu v rámci menovej politiky a menových vzťahov. Autori memoranda, ktorými boli Robert Ernest Marjolin a Robert Triffin dávali dôraz na

¹ Spracované podľa: SCHELLER, HANSPETER K. ECB HISTÓRIA, ÚLOHY A FUNKCIE [elektronický zdroj]. Bratislava: EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA 2006, Dostupné na: <https://www.nbs.sk/_img/Documents/_vzdelavanie/ucitelia/ECB_historia_ulohy_funkcie.pdf?fbclid=IwAR0iuvdUowpLAn4FUgrnf3mAgh8MRBhCMkkhzoJUYRal-7JL9IhxNsoFFH4>

skutočnosti, ktoré sa týkali spolupráce v menovej a finančnej oblasti v Spoločenstve. Hlavným cieľom dokumentu bola reformácia zmluvy, ktorá bola nosnou zmluvou EHS a v neposlednej rade taktiež išlo o snahu vytvoriť hospodársku a menovú úniu v rámci tretej etapy.

Ďalšou zo skutočností bola nutnosť harmonizácie menových politík, kedy hlavnou prioritou bola eliminácia kurzových výkyvov. Očakávalo sa, že v budúcnosti bude s určitosťou potrebná fixácia výmenných kurzov mien členských krajín EHS a stanovenie potrebných fluktuálnych pásiem. Ďalej bol kladený dôraz na vyriešenie jednotného postoja členských krajín v spolupráci voči tretím krajinám v menovej oblasti, v oblasti finančnej pomoci a rozpočtovej politiky. Aj keď niektoré návrhy, ktoré priniesli Marjolin a Triffin neboli v skutočnosti zrealizované, možno memorandum označiť ako veľký krok smerom k jednotnej menovej únii. A aj vďaka tejto publikácii mohol v roku 1970 priniesť Pierre Werner koncepciu menovej únie, ktorá bola považovaná za nosný plán pre realizáciu hospodárskej a menovej únie.

Wernerova správa je označovaná ako dokument, ktorý sa snažil priblížiť jednotlivé časti, ktoré vytvárajú celistvú hospodársku a menovú úniu. Dokument stanovil, že vytvorenie hospodárskej a menovej únie sa bude realizovať v troch stupňoch. V dokumente sa taktiež predpokladala realizácia spoločného trhu a meny, zrušenie pásiem výmenných kurzov, centralizácia rozhodovania v hospodárskej a rozpočtovej politike. Avšak v dôsledku udalostí akými boli rozpad bretonwoodského systému, nejednotné politické názory lídrov, menová a ropná kríza sa aj tento plán stal neúspešným.²

Aj keď vytváranie hospodárskej a menovej únie bolo ovplyvnené rôznymi udalosťami, práve tento sled výrazne ovplyvnil proces menovej integrácie, ktorý bol úspešne zahájený v 90. rokoch.³

V prvej polovici roka 1988 bolo Európskou radou vydané kladné stanovisko pre výbor na čele s Jacquesom Delorsom k realizácii jednotnej hospodárskej a menovej únie. Vtedajší výbor označovaný podľa svojho predsedu ako Delorsov výbor, bol výbor, ktorý sa

² Spracované podľa: JANKALOVÁ, Miriam - Jankal, Radoslav. *Európska menová integrácia v šesťdesiatych rokoch 20. storočia* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Praha: Acta Oeconomica Pragensia, 2017. s. 88-95. Dostupné na: <https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2017/02/06.pdf>

³ Spracované podľa: ECB HISTÓRIA, ÚLOHY A FUNKCIE [elektronický zdroj]. Bratislava: EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA 2006. Dostupné na: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_vzdelavanie/ucitelia/ECB_historia_ulohy_funkcie.pdf?fbclid=IwAR0iuvdUowpLAn4FUgrnf3mAgh8MRBhCMkkhzoJUYRal-7JL9IhxNsoFFH4

zaoberal štúdiom hospodárskej a menovej únie. Jeho hlavnou úlohou, ktorá mu bola zverená Európskou radou bolo skompletizovať postupné kroky v podobe etáp, v ktorých prebehne realizácia jednotnej hospodárskej a menovej únie v Európe.⁴

Skupina odborníkov tvoriacich Delorsov výbor, medzi ktorých patrili guvernéri centrálnych bánk členských štátov EHS a generálny riaditeľ banky pre medzinárodné zúčtovanie prišla s návrhom realizácie hospodárskej a menovej únie v rámci troch etáp:

- a) **Anulovanie obmedzení týkajúcich sa pohybu kapitálu v rámci Európskej únie** - v prvej etape prichádzalo k zrušeniu obmedzení, ktoré sa týkali pohybu kapitálu medzi členskými štátmi. Výbor guvernérov centrálnych bánk členských štátov EHS bol poverený realizáciou nových úloh. Medzi tieto úlohy patrili napríklad poradenské služby v menovej politike pre jednotlivé členské štáty či dosahovanie stability cien. Medzi ďalšie ciele prvej etapy patrila novelizácia už spomínanej Rímskej zmluvy, ktorá predstavuje zmluvu o založení EHS. Viacero rokovaní ohľadom hospodárskej menovej únie skončilo vytvorením zmluvy o Európskej únii, ktorá mala zmeniť a doplniť zmluvu o EHS. Podpísanie tejto zmluvy prebehlo začiatkom roka 1982 v meste Maastricht, pričom zmluva nadobudla platnosť až v novembri 1993.⁵
- b) **Vytvorenie Európskeho menového inštitútu a Európskej centrálnej banky** - v úvode druhej etapy prišlo k vytvoreniu Európskeho menového inštitútu EMI a taktiež prišlo k ukončeniu pôsobnosti Výboru guvernérov. Medzi hlavné úlohy novo vytvoreného inštitútu patrilo predovšetkým maximalizovať spoluprácu centrálnych bánk a taktiež koordináciu menovej politiky. Dôležitou súčasťou boli úlohy, ktoré bolo nutné zrealizovať pre uskutočnenie tretej etapy. Medzi tieto úlohy patrili prípravy spojené s vytvorením Európskeho systému centrálnych bánk, výkonom spoločnej menovej politiky a taktiež prípravy spojené s realizáciou jednotnej meny v tretej etape. Po rokovaníach Európskej rady sa koncom roku 1995 prijal názov pre spoločnú európsku menu, ktorá sa mala nazývať euro a jej zavedenie sa očakávalo na začiatku tretej etapy. V rámci druhej etapy taktiež prišlo k realizácii návrhov eurových bankoviek a taktiež sa dozvedáme o prvých

⁴ Spracované podľa: Delorsov výbor (HMÚ) [elektronický zdroj]. Bratislava: Európska centrálna banka 2021. Dostupné na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/archives/delors/html/index.sk.html

⁵ Spracované podľa: Hospodárska a menová únia [elektronický zdroj]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA 2020. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/hospodarska-a-menova-unia>

krajinách, ktoré splnili kritériá a mohli sa zúčastniť tretej etapy. Medzi tieto krajiny patrili Belgicko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Holandsko, Taliansko, Luxembursko, Írsko, Portugalsko, Fínsko, Rakúsko.⁶

- c) **určenie neodvolateľných výmenných kurzov** – na začiatku tretej etapy v roku 1999 prišlo k zmenám v bezhotovostnom platobnom styku. Po prvýkrát v histórii prišlo k náhrade národných mien za jednotnú menu euro, avšak v rámci hotovostných platieb zostávali stále platidlom národné meny. Zmeny v hotovostnom platobnom styku nastali až od začiatku roka 2002, kedy sa začali používať ako zákonné platidlo eurové bankovky a mince. Za menovú politiku v rámci Európskej únie (ďalej EÚ) zodpovedá Európska centrálna banka, ktorá vystupuje ako nezávislá inštitúcia, ktorej hlavným cieľom je dosahovať stabilitu spoločnej meny. Taktiež v rámci tretej etapy bol zavedený kurzový mechanizmus ERM II. V rámci tohto mechanizmu sú jednotlivé meny štátov EÚ, ktoré neprijali euro naviazané na euro s fluktuárnym pásmom +/-15%.⁷ Participácia na kurzovom mechanizme ERM II je dobrovoľná, aj keď jedno z konvergenčných kritérií, ktoré musí krajina splniť pre vstup do eurozóny je zúčastniť sa na mechanizme ERM II. V súčasnosti ERM II zahŕňa meny Bulharska, Chorvátska a Dánska, kedy prvé dve meny spomínaných krajín vstúpili do mechanizmu v roku 2020, zatiaľ čo dánska koruna už v roku 1999.⁸

1.2 Rozdelenie krajín na základe ich uplatňovaných menových režimov

Pre účely ďalšieho výskumu môžeme v súčasnosti rozdeliť krajiny nachádzajúce sa v Európe do štyroch pomyselných zoskupení, na základe špecifik riadenia menovej politiky a menových režimov, ktoré uplatňujú.

⁶ Spracované podľa: Spracované podľa: Hospodárska a menová únia (HMÚ) [elektronický zdroj]. Bratislava: Európska centrálna banka 2021. Dostupné na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.sk.html?fbclid=IwAR2GPlNvY0C4_nrU9mHkuDLX111ikckv8WmFDCYyYcIg3Edq5QaPFyXxahE

⁷ Spracované podľa: Spracované podľa: Hospodárska a menová únia [elektronický zdroj]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA 2020. Dostupné na internete: <https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/hospodarska-a-menova-unia>

⁸ Spracované podľa: ERM II – the EU's Exchange Rate Mechanism [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commission 2020. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/introducing-euro/adoption-fixed-euro-conversion-rate/erm-ii-eus-exchange-rate-mechanism_en#joining-erm-ii

1.2.1 Členské krajiny EÚ, ktoré prijali euro

Tabuľka č.1.: Prehľad vstupu členských krajín do Eurozóny

Krajiny	Roky	Špecifiká
Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko	1999	tzv. zakladateľské štáty Eurozóny, ktoré prijali euro v rámci realizácie tretej etapy HMÚ; zavedenie eura v rámci bezhotovostného platobného styku, neskôr v roku 2002 aj v hotovostnom platobnom styku; začiatok pôsobenia ECB
Grécko	2001	1999 člen ERM II; 2001 euro sa stalo oficiálnou menou Grécka, existovalo však iba v podobe knižných peňazí; 2002 - zavedenie eurových bankoviek a mincí; kurz v čase zavedenia eura 1€=340,750GRD Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 2,0%, dlhodobá úroková miera 6,4%, splnenie podmienok mechanizmu ERM II, problémy s verejným dlhom a skresľovanie jeho hodnôt
Slovinsko	2007	prijatie eura po 2 rokoch členstva v EÚ; zavedenie eura v podobe tzv. veľkého tresku tzn. začiatok používania hotovosti v deň prijatia eura ako oficiálnej meny; výmenný kurz v čase prechodu na euro: 1€=239,640SIT Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 2,3%, splnená podmienka nadmerného schodku verejných financií, dlhodobá úroková miera 3,8%, splnenie podmienok mechanizmu ERM II
Cyprus, Malta	2008	Malta: 2005 vstup do ERM II; prechod na euro po 4 rokoch členstva v EÚ; kurz v čase zavedenia eura 1€=0,429300MTL Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 2,2% < ref. hodnota, pomer dlhu k HDP smerujúci pod úroveň 60%, priemerná úroková miera 4,3% Cyprus: 2005 vstup do mechanizmu ERM II 1€=0,585274CYP, Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 2%, úroková miera 4,2%, neexistencia schodku verejných financií splnenie podmienok mechanizmu ERM II,
Slovensko	2009	november 2005 vstup do mechanizmu ERM II; 8.júla 2008 Rada EÚ schvaľuje žiadosť SR o vstup do Eurozóny; 1.1. 2009 prijatie eura ako zákonného platidla; 1€=30,126SK Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 2,2%, splnenie podmienok verejného dlhu a mechanizmu ERM II, dlhodobá úroková sadzba 4,5%,
Estónsko	2011	2004 - člen mechanizmu ERM II, 13. júla 2010 schválenie vstupu do Eurozóny 1€=15,6466EEK; Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 0,7%, deficit rozpočtu 1,7% HDP, veľmi nízka hodnota verejného dlhu pod referenčnou úrovňou, splnenie podmienok ERM II
Lotyšsko	2014	1.5. 2004 vstup do EÚ, máj 2005 vstup do mechanizmu ERM II; Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie 1,3%, pokles rozpočtového deficitu pod referenčnú hodnotu, splnenie podmienok mechanizmu ERM II, dlhodobá úroková miera 3,8%
Litva	2015	1.5. 2004 - vstup do EÚ; 28.6.2004 vstup do mechanizmu ERM II; Hodnoty ukazovateľov konvergenie v čase vstupu: priemerná miera inflácie: 0,6%, rozpočtový deficit 2,1% HDP, splnenie podmienok mechanizmu ERM II, dlhodobá úroková sadzba 3,6 %

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: european-union.europa.eu, eur-lex.europa.eu

1.2.2 Členské krajiny EÚ, ktoré neprijali euro

Druhú skupinu krajín tvoria Bulharsko, Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Švédsko. Každá z týchto krajín je viazaná prístupovou zmluvou prijať euro ako svoju národnú menu, avšak v súčasnosti platí pre krajiny tzv. derogácia, teda výnimka týkajúca sa členstva v HMÚ. Výnimka je zrušená až v momente ak krajina splnila všetky potrebné kritéria nato, aby sa mohla stať členom HMÚ.

Priebeh kontroly plnenia a samotné konvergenčné kritériá sú v zmluve o fungovaní EÚ zakotvené nasledovne: „Najmenej každé dva roky alebo na návrh členského štátu, pre ktorý platí výnimka, Komisia a Európska centrálna banka (ďalej ECB) informujú Radu o pokroku, ktorý dosiahli členské štáty, pre ktoré platí výnimka, pri plnení záväzkov týkajúcich sa dosiahnutia hospodárskej a menovej únie. Tieto správy zahrňujú preskúmanie zlučiteľnosti vnútroštátnych právnych predpisov každého z členských štátov vrátane štatútov ich národných centrálnych bánk s článkami 130 a 131 a so štatútom ESCB a ECB. Správy posúdia aj to, či sa dosiahol vysoký stupeň konvergenzie, a to posúdením nasledujúcich kritérií plnenia záväzkov členských štátov:

- dosiahnutie vysokého stupňa cenovej stability – vychádza z miery inflácie, ktorá sa približuje k miere inflácie najviac troch členských štátov, ktoré v cenovej stabilite dosahujú najlepšie výsledky,
- udržanie stability stavu štátnych finančných prostriedkov – vychádza zo stavu štátneho rozpočtu, ktorý nevykazuje nadmerný deficit v zmysle článku 126 ods. 6,
- sledovanie normálneho fluktuačného rozpätia stanoveného mechanizmom výmenných kurzov Európskeho menového systému, minimálne počas dvoch rokov bez devalvácie voči euru,
- stálosť konvergenzie dosiahnutej členským štátom, pre ktorý platí výnimka, a jeho účasti v mechanizme výmenných kurzov, ktorá sa odráža v dlhodobých úrovniach úrokovej miery.“⁹

⁹Spracované podľa:
content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=ET

<https://eur-lex.europa.eu/legal->

Tabuľka č 2.: Prehľad krajín EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro za svoju národnú menu

Krajina	Špecifiká
Chorvátsko	člen EÚ od 1.1. 2013; očakávaný dátum prijatia eura 1.1.2023; Chorvátsko momentálne spĺňa všetky konvergenčné kritériá s výnimkou ukazovateľa verejného dlhu, ktorý v roku 2020 výrazne presiahol hodnotu 60% HDP; chorvátska kuna je súčasťou mechanizmu ERM II od 10.7. 2020
Bulharsko	člen EÚ od 1.1 2007; odhadovaný čas zavedenia eura 1.1.2024; krajina na základe posledných dostupných údajov nespĺňa kritéria v oblasti deficitu verejných financií a cenovej stability, nakoľko úrovne daných indikátorov presahujú stanovené referenčné hodnoty; bulharský lev je podobne ako mena Chorvátska súčasťou mechanizmu ERM II od 10.7.2020
Česká republika	člen EÚ od 1.5. 2004; na základe posledného hodnotenia Česká republika nespĺňa podmienky pre prijatie eura a taktiež nebol v súčasnosti pevne stanovený dátum jeho zavedenia; na základe konvergenčnej správy ČR splnila iba kritériá v oblasti verejných financií a dlhodobých úrokových sadzieb; česká mena v súčasnosti nie je súčasťou mechanizmu ERM II a taktiež priemerná miera ročnej inflácie 3,8% v roku 2021 prevyšovala referenčnú hodnotu
Maďarsko	člen EÚ od 1.5. EÚ; z posúdenia v roku 2020 Maďarsko nespĺňalo podmienky konvergenzie v oblasti cenovej stability a taktiež v oblasti výmenného kurzu, nakoľko maďarský forint nie je súčasťou mechanizmu ERM II, prognózy o znižovaní priemernej ročnej inflácie v roku 2021 na hodnotu 2,7% neboli naplnené, naopak v skutočnosti prišlo k výraznému nárastu na úroveň 5,2% čo je vysoko nad referenčnou hodnotou tohto ukazovateľa
Poľsko	člen EÚ od 1.5. 2004; Poľsko v súčasnosti nestanovilo presný dátum zavedenia eura na svojom území; v rámci hodnotenia konvergenzie Poľsko nespĺňalo podmienky v oblasti cenovej stability, nakoľko hodnota inflácie bola v čase hodnotenia v roku 2020 na úrovni 2,8% a v roku 2021 zaznamenávala hodnota tohto kritéria rastúci trend na úroveň 5,2%; kritérium výmenných kurzov nemohlo byť splnené, nakoľko poľský zlotý nie je súčasťou mechanizmu ERM II;
Rumunsko	člen EÚ od 1.1. 2007; Rumunsko na základe posledného hodnotenia nespĺnilo ani jednu z potrebných podmienok na prijatie eura; v roku 2021 prišlo k zhoršeniu kritéria cenovej stability a priemerná ročná inflácia dosiahla úroveň 4,1% čo predstavuje zvýšenie o 0,5% oproti roku 2020; podobný trend bol zaznamenaný aj pri kritériu dlhodobých ú.s. kedy súčasná hodnota dlhodobých ú.s. je na úrovni 5,6% čo predstavuje zvýšenie o 1,2% oproti hodnotám v čase posledného vyhodnocovania stavu konvergenzie; odhadovaný dátum zavedenia eura je obdobie rokov 2027 až 2028 ako uvádza národná banka Rumunska;
Švédsko	člen EÚ od 1.1.1995; Švédsko splnilo v rámci hodnotenia z roku 2020 tri zo štyroch konvergenčných kritérií, jediným nesplneným bolo kritérium výmenných kurzov, nakoľko švédska koruna nie je v súčasnosti súčasťou mechanizmu ERM II; v súčasnosti vieme potvrdiť, že hodnotenie ukazovateľa cenovej stability z roku 2020 už neplatí, nakoľko hodnota priemernej ročnej inflácie vo Švédsku vzrástla v roku 2021 na úroveň 2,7%, čo je výrazne nad referenčnou hodnotou 1,8%;
Dánsko	člen EÚ od 1.1.1973; jediná krajina v rámci EÚ, ktorá si uplatňuje tzv. výnimku opt. out týkajúcu sa povinnosti vstupu do hospodárskej a menovej únie; dánska koruna je súčasťou mechanizmu ERM II od 1.1. 1999

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov: eur-lex.europa.eu

1.2.3 Nečlenské krajiny EÚ s uplatnením špecifického menového režimu

Okrem členských krajín EÚ, ktoré prijali za svoju národnú menu euro, existuje na európskom kontinente menšia skupina krajín, ktoré nepatria do EÚ, avšak na základe

uzatvorených menových dohôd s EÚ prijali euro ako svoju menu. Medzi tieto krajiny patria Monako, San Maríno, Vatikán a Andorra.¹⁰

V roku 1999 po zavedení eura v bezhotovostnom platobnom styku bolo potrebné stanoviť menové vzťahy medzi EÚ a krajinami alebo územiaми, ktoré doposiaľ používali národné meny krajín, ktoré ich nahradili eurom. Monako spoločne s Vatikánom a San Marínom pristúpili k dohodám s EÚ pred rokom 2002. V rámci týchto dohôd prišlo k stanoveniu rôznych podmienok ako:

- zákaz emisie eurobankoviek a euromincí bez povolenia ustanoveného v príslušnej dohode s EÚ, ktorá stanovuje limit vydávania euromincí týmito krajinami
- dodržiavanie podmienok autorských práv týkajúcich sa eurobankoviek a mincí a taktiež výmeny poškodených bankoviek
- ochrana pred falšovaním eurobankoviek a mincí

Andorra podobne ako ostatné vyššie spomínané štáty požiadala o uzatvorenie dohody s EÚ v roku 2003, ktorá nadobudla platnosť až v roku 2011. Euro sa na základe tejto dohody stalo zákonným platidlo v Andorre a taktiež v roku 2013 získala oprávnenie na razenie vlastných euromincí s obmedzeným počtom. Ďalšími oblasťami, kde sa euro na základe dohôd používa ako zákonné platidlo sú oblasti patriace k jednotlivým krajinám Eurozóny predovšetkým Španielsku, Portugalsku a Francúzsku. Medzi tieto oblasti patria Kanárske ostrovy, Ceuta a Melilla, Azory, Madeira, Mayotte, Réunion, Saint Pierre, Miquelon, Francúzska Guyana a Francúzske ostrovy.¹¹

Samostatnou skupinou krajín sú Kosovo spoločne s Čiernou Horou, ktoré v roku 2002 prijali jednostranne euro tzn., že nebola uzatvorená dohoda s EÚ. Euro síce v týchto dvoch krajinách nie je zákonným platidlom, avšak krajiny ho zaviedli ako domácu menu a občania týchto štátov ho akceptujú ako zákonné platidlo.¹²

¹⁰ Spracované podľa: The euro internationally [elektronický zdroj]. Bratislava: European Union 2021. Dostupné na internete: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/euro-internationally_en

¹¹ Spracované podľa: Problematika výmenného kurzu a menové dohody s eurozónou [elektronický zdroj]. Bratislava: European Union 2021. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:22012A1013\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:22012A1013(01))

¹² Spracované podľa: The euro outside Europe [elektronický zdroj]. Bratislava: EUROPEAN CENTRAL BANK 2020. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/show-me/html/euro_outside_europe.en.html

1.2.4 Krajiny mimo EÚ s vlastnými národnými menami

Poslednou štvrtou skupinou v Európe sú krajiny, ktoré v súčasnosti disponujú vlastnou menou s vlastnou menovou politikou. Ide o krajiny ako Albánsko, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Island, Lichtenštajnsko, Moldavsko, Nórsko, Rusko, Severné Macedónsko, Srbsko, Švajčiarsko, Island, Lichtenštajnsko Veľká Británia a Ukrajina. Každá z týchto krajín sa vyznačuje rôznou politickou orientáciou, z čoho vyplýva aj ich proeurópske alebo antieurópske smerovanie týkajúce sa vstupu do EÚ. Zatiaľ čo na jednej strane poznáme skupinu štátov, ktoré nikdy neprejavili aktívny záujem o vstup do EÚ, na druhej strane existujú krajiny, ktoré v minulosti mali záujem rokovať o možnom vstupe do zjednotenej Európy alebo ich snaha stále pretrváva.¹³

Tabuľka č.3: Prehľad krajín s vlastným menovým režimom a ich špecifiká

Krajiny	Špecifiká
Nórsko, Švajčiarsko	dlhodobá úzka spolupráca a podpora EÚ; uzatváranie veľkého množstva rôznych dohôd s EÚ; obe krajiny v minulosti žiadali o vstup do EÚ, avšak v oboch prípadoch bol vstup zamietnutý občanmi krajiny prostredníctvom referenda
Rusko, Bielorusko	krajiny nikdy neprejavili aktívny záujem o členstvo v EÚ; v súčasnosti eskalujúce napätie medzi krajinami a EÚ; uvalenie sankcií zo strany EÚ; prerušenie operácií zo strany Bieloruska v rámci Východného partnerstva,
Ukrajina, Moldavsko	orientácia popredných lídrov smerovaná k myšlienke zjednotenej Európy, k posilneniu vzťahov a integrácie s EÚ; v súčasnosti veľký záujem o vstup do EÚ zo strany Ukrajiny,
Veľká Británia	bývalý člen EÚ od januára 2020; pokračujúca spolupráca s EÚ po Brexite; uzatvorenie dohôd týkajúcich sa predovšetkým dohody o voľnom obchode, ktorý sa týka napr. určenia nulových ciel pre vybrané tovary alebo dohôd ohľadom dopravného prepojenia medzi EÚ a Veľkou Britániou, bezpečnosti občanov ako EÚ tak aj Veľkej Británie, zabezpečenie prepojenia medzi súdnictvom a policajnými orgánmi v prípade riešenia cezhraničnej trestnej činnosti;
Albánsko, Bosna a Hercegovina, Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko	súčasné kandidátske krajiny na vstup do EÚ s výnimkou Bosny a Hercegoviny, ktorá má štatút potenciálnej kandidátskej krajiny; v súčasnosti najbližšie k vstupu do EÚ je Srbsko, ktoré by sa mohlo stať jej členom v roku 2025
Island	2009 - žiadosť o členstvo v EÚ; 2010 - začatie prístupových rokovaní s EÚ; koncom roka 2013 pozastavenie rokovaní s EÚ novou nastupujúcou vládou; v roku 2015 podanie žiadosti na zrušenie štatútu kandidátskej krajiny; v súčasnosti je nadviazaná úzka spolupráca prostredníctvom dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej EHP)
Lichtenštajnsko	spolupráca s EÚ prostredníctvom EHP; konsenzus s EÚ v smerovaní zahraničnej politiky; uzatvorenie dohôd s EÚ v oblasti obchodu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: [://www.europarl.europa.eu](http://www.europarl.europa.eu), www.consilium.europa.eu

¹³ Spracované podľa: Rozširovanie únie [elektronický zdroj]. Bratislava: Európsky parlament 2021. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/167/rozsirovanie-unie>

1.3 Základné charakteristiky spoločnej európskej meny

V súčasnosti prijalo euro 19 z 27 krajín Európskej únie. Výsledkom eura je vytvorenie druhého najväčšieho hospodárstva na svete a taktiež sa stalo symbolom súdržnosti medzi jednotlivými členskými krajinami a samotnými národmi.

Euro je po americkom dolári druhou najvyužívanejšou menou v rámci úverových transakcií, avšak v rámci objemu medzinárodných platieb sú tieto dve meny približne na rovnakej úrovni. Takisto je euro druhou najväčšou rezervnou menou na svete, približne 2,5 bilióna eur sa v súčasnosti nachádza v centrálnych bankách po celom svete. Jeho podiel na globálnych platbách predstavoval v roku 2020 hodnotu 36,7%, čo je iba o 2% menej ako podiel amerického dolára, ktorý predstavoval hodnotu 38,7% celkových platieb. Z dát ECB vyplýva, že podiel eura na rôznych ukazovateľoch medzinárodnej meny bol v roku 2020 približne 19%. Taktiež ako fakturačná mena tvorí približne 59,7% celkového vývozu eurozóny, naopak v rámci dovozu je tento podiel na úrovni 51,3%. Spoločná európska mena taktiež zaznamenala rast o 20% v rámci podielu na emisii medzinárodných dlhopisov od roku 2015. Taktiež viac ako 50% zelených dlhopisov, ktoré boli vydané naprieč celým svetom bolo v eurách.

Za zmienku taktiež stojí postavenie eura v rámci komoditných trhov, kde si mena výrazne polepšila, konkrétne v oblasti energetiky. Kým v roku 2018 podiel zmlúv o dodávkach so zemným plynom podpísaných v eurách predstavoval hodnotu 38%, v roku 2020 sa tento podiel vyšplhal na 64%. Komisia pre medzinárodnú úlohu eura sa v súčasnosti snaží presadiť jeho používanie pri obchodovaní s komoditami, nakoľko stále prebiehajú diskusie s hlavnými hráčmi v kľúčových strategických sektoroch. Medzi tieto sektory patria sektor komodít, zdravotníctva či sektor pre obnoviteľnú energiu.¹⁴

Z prieskumov Európskej komisie prostredníctvom barometra vyplýva, že až 69% občanov eurozóny považuje euro za veľmi prínosné pre ich krajinu a zároveň 78% občanov tvrdí, že je taktiež prínosné aj pre samotnú EÚ. Spoločná mena priniesla pre samotné krajiny Eurozóny výhody, ktoré uľahčujú realizovať mnohé aktivity ako členským štátom, tak aj ich občanom a subjektom, ktoré pôsobia na ich území. Avšak spoločne

¹⁴ Spracované podľa: The international role of the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commission 2021. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/international-role-euro_en

s výhodami prináša euro potenciálne nevýhody, ktoré môžu byť ďalšou z odpovedí, prečo nie je euro zákonným platidlom vo všetkých krajinách naprieč Európou.¹⁵

1.3.1 Výhody, ktoré prináša euro pre členské krajiny Eurozóny

Euro poskytuje výhody ako samotným členským krajinám, tak aj ich občanom či podnikom. Prvá výhoda sa týka spotrebiteľov členských štátov, ktorým umožňuje širší výber tovarov a služieb, nakoľko vďaka euru si môžu porovnávať ceny a nakupovať aj v iných členských krajinách. Nadväznou výhodou, je zníženie nákladov a odstránenie rôznych problémov, ktoré sú spojené s výmenou mien. Vďaka odstráneniu nákladov súvisiacich s výmenou peňazí prichádza taktiež k stimulácii obchodu a investícií, nakoľko poplatky spojené s výmenou peňazí, v minulosti predstavovali desiatky miliárd eur ročne.¹⁶

Ďalšou z výhod je udržanie cenovej stability, ktorá je jedným z najdôležitejších cieľov ECB. Práve cenová stabilita vedie krajiny k prosperite, k hospodárskej stabilite a zľahčuje realizovanie plánov do budúcnosti. Skutočným príkladom je fakt, že od zavedenia eura sú v rámci eurozóny stabilné ceny a priemerné hodnoty inflácie v eurozóne sú výrazne nižšie ako v jednotlivých členských krajinách, v čase keď krajiny nepoužívali euro ako svoju národnú menu. V súčasnosti však prevládajúce problémy s narastajúcou infláciou v Eurozóne, predstavujú výraznú prekážku pre realizovanie tohto cieľa ECB.¹⁷

Za predpokladu, že ECB dokáže splniť svoj inflačný cieľ 2%, nízka hodnota tohto ukazovateľa poskytuje podobne ako spotrebiteľom aj podnikom a vládam výhody v podobe nízkych úrokových sadzieb. Nízka úroveň úrokových sadzieb umožňuje podnikom lacnejšie čerpanie peňažných prostriedkov na nové investície a podobne je to aj u samotných krajín, ktoré si taktiež požičiavajú výhodnejšie a sú zbavené vysokých platieb za úroky pri znižovaní národného dlhu. Práve ušetrenie peňazí za platenie nízkych úrokov vytvára pre krajiny možnosti investovania prostriedkov do inovácií a rozvoja rôznych oblastí.

¹⁵ Spracované podľa: The euro area: Flash eurobarometer 501 [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commission 2021. Dostupné na: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2289>

¹⁶ Spracované podľa: Euro prináša výhody nám všetkým [elektronický zdroj]. 1.vyd. Bratislava : Publications Office of the European Union, 2018. 2 s. ISBN 978 - 92 - 79 - 12908 - 7. Dostupné na: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f3b6c449-796b-4740-8b22-f8b34766798a>>

¹⁷ Spracované podľa: How you benefit from the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: EUROPEAN CENTRAL BANK 2019. Dostupné na: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/benefits-euro-euroat20.en.html>>

Spoločná európska mena taktiež prináša výhody v rámci medzinárodného obchodu či rastu finančnej integrácie, nakoľko dôvera a sila eura zvyšuje jeho používanie v rámci zahraničných obchodov, čo uľahčuje obchodovanie pre zahraničných partnerov a prichádza k eliminácii strát, ktoré sú spôsobené v dôsledku globálnych devízových výkyvov. Čo sa týka vplyvu na rast finančnej integrácie, jednotná mena uľahčuje presun investičného kapitálu do oblastí, kde môže dosiahnuť najlepšie využitie. Rozsah finančného trhu eurozóny, paralelne zvyšuje dostupný kapitál slúžiaci na investovanie a dáva možnosť investorom k lepšiemu rozdeleniu rizík.¹⁸

Kanadský ekonóm Robert Mundell vo svojej publikácii uvádza šesť výhod, týkajúcich sa vstupu krajiny do eurozóny. Prvou spomínanou výhodou je cenová stabilita, ktorá podľa autora je jeden z hlavných benefitov, nakoľko eurozóna počas svojej existencie nemala výrazné problémy s infláciou a jej hodnoty sa pohybovali na priaznivej úrovni, ak neberieme do úvahy jej súčasný mimoriadny vývoj. Taktiež spomína ako jednu z výhod, zavedenie samotného eura ako zákonného platidla, nakoľko krajiny v momente jeho prijatia disponujú druhou najsilnejšou svetovou menou. Ďalšími uvádzanými výhodami sú stabilita fiškálnej a menovej politiky, nízke úrokové sadzby, ktoré sú odrazom nízkej inflácie, zníženie nákladov týkajúcich sa výmeny národných mien, posilnenie postavenia v EÚ a zvýšenie reputácie, odstránenie obáv týkajúcich sa platobnej bilancie.¹⁹

1.3.2 Nevýhody plynúce z prijatia eura pre členské krajiny Eurozóny

Gabriel Mursa vo svojej publikácii spomína niekoľko nevýhod, ktoré môžu vyplývať zo zavedenia eura ako národnej meny. Za jednu z najväčších nevýhod považuje prenesenie kompetencií menovej politiky do rúk ECB a taktiež kritizuje prílišnú centralizáciu v rozhodovaní, ktorú má v kompetencii EÚ. Dôvodom je rozhodovanie úzkej skupiny predstaviteľov o menovej politike v 19 členských krajinách. V publikácii

¹⁸ Spracované podľa: Euro prináša výhody nám všetkým [elektronický zdroj]. 1.vyd. Bratislava : Publications Office of the European Union, 2018. 2 s. ISBN 978 - 92 - 79 - 12908 - 7. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f3b6c449-796b-4740-8b22-f8b34766798a>

¹⁹ Spracované podľa: MUNDELL Robert. The European fiscal reform and the plight of the euro [elektronický zdroj]. New York: Elsevier Inc., 2011. 70 s. Dostupné na: j.gfj.2011.10.009.pdf

poznamenáva, že euro je skôr politickým nástrojom ako nástrojom, ktorý má slúžiť na podporu obchodu, voľného pohybu tovarov, služieb a kapitálu.²⁰

Jednou z najviac diskutovaných nevýhod, jednotnej menovej politiky je problém asymetrických šokov. V praxi to znamená, že nastavená menová politika v rámci menovej únie nemusí byť pre všetky členské štáty rovnako prínosná, nakoľko každá z krajín sa vyznačuje inou ekonomickou situáciou, hospodárskym rastom či úrovňou nezamestnanosti. Aj od týchto spomínaných týchto faktorov závisí ako menová autorita v krajine v podobe centrálnej banky smeruje výkon menovej politiky. V prípade ak sa krajina vzdala výkonu svojej menovej politiky a odovzdala ju do rúk spoločnej centrálnej banky, môže nastať prípad asymetrického šoku, kedy nastavená spoločná monetárna politika nezodpovedá problémom konkrétnej krajiny, avšak pre inú členskú krajinu je prínosná. Práve tento problém spoločnej menovej únie riešil kanadský ekonóm Robert Mundell vo svojej publikácii s názvom „Teória optimálnej menovej oblasti“. Autor v publikácii hovorí o príklade, kedy kontinent Severnej Ameriky rozdelil na dve časti a to na východnú a západnú, pričom v prvej modelovej situácii vychádzal z predpokladu, že východná a západná časť majú svoje samostatné meny a v druhom prípade počítal so spoločnou menou pre spomínané oblasti. V oboch modelových príkladoch krajiny riešili rovnaký problém, a to zvyšujúcu sa infláciu na východe a zvyšujúcu sa nezamestnanosť na západe. Kým v prvom prípade si môže každá z centrálnych bánk uplatňovať menovú politiku pre riešenie problému vo svojej časti, v druhom prípade to tak jasné nie je a spoločná centrálna banka stojí pred dilemou, ktorý z problémov riešiť. Podľa Mundella tento problém je možné vyriešiť mobilitou výrobných faktorov, predovšetkým pracovnej sily na zmiernenie nákladov spôsobených asymetrickými šokmi.²¹

Na druhej strane však, sú vytvárané rôzne diskusie aj v publikáciách Medzinárodného menového fondu či naozaj mobilita pracovnej sily medzi členskými krajinami je reálne dosiahnuteľná.²²

²⁰ Spracované podľa: MURSA Gabriel. EURO – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES [elektronický zdroj]. Iasi: CES Working Papers, 2014. 64,65,66 s. Dostupné na: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2014_VI3_MUR.pdf

²¹ Spracované podľa: MUNDELL A. Robert. A Theory of Optimum Currency Areas [elektronický zdroj]. Nashville: American Economic Association, 1961. 657,658,659 s. Dostupné na: <1812792%20(2).pdf>

²² Spracované podľa: Robert Mundell and the Theoretical Foundation for the European Monetary Union [elektronický zdroj]. Geneva: International Monetary Fund, 1999. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/54/vc121399>

Myšlienka spoločnej menovej únie v Európe bola realizovaná s predpokladom, že v budúcnosti sa bude ekonomická úroveň členských krajín približovať k rovnakej úrovni, avšak stále sme svedkami väčších rozdielov. Hlavnou kritikou eurozóny už veľa krát či v minulosti alebo súčasnosti je rozdiel v ekonomickej úrovni jednotlivých krajín. Zatiaľ čo na jednej strane sa nachádzajú krajiny, ktoré dosahujú hospodársky rast a prosperitu, na strane druhej sú krajiny trápia sa s národným dlhom a ekonomickou recesiou. Aj tento nesúlad môže byť jednou z nevýhod spoločnej menovej únie, nakoľko krajiny s nízkou prosperitou predstavujú pre budúcnosť eura skôr problém ako príležitosť.

1.4 Budúcnosť spoločnej európskej meny

Nasledujúca časť diplomovej práce hovorí o možných perspektívach eura a Eurozóny do budúcnosti, a to na základe predikcií výskumníkov ako aj významných menových inštitúcií.

V publikácii Claeysa a Wolffa sa uvádza, že jedinou cestou ako môže euro zohrávať významnú medzinárodnú úlohu v budúcnosti je zlepšenie inštitucionálneho usporiadania menovej únie. Taktiež zdôrazňujú, že pre posilnenie medzinárodnej úlohy eura v najbližšej dekáde, je potrebný predovšetkým silný a ambiciózny plán. Ak bude EÚ schopná vytvoriť dynamický a silný ekonomický rast po preklenutí dopadov celosvetovej pandémie, bude šanca, že euro sa stane medzinárodne atraktívnejšie. V súčasnosti závisí od politickej vôle ako bude vyzerat' záchranný plán na odstránenie dopadov koronakrízy a z neho vyplývajúci vývoj pre jednotnú menu.

Autori taktiež uvádzajú, že euro sa môže stať v budúcnosti atraktívnejšie pre investorov vďaka zeleným investíciám, ktorých cieľom je znížiť emisie uhlíka do roku 2030 a taktiež dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do roku 2050. Financovanie investícií by sa mohlo realizovať prostredníctvom tzv. zelených dlhových cenných papierov. Cenné papiere by boli vydávané ako súkromným, tak aj verejným sektorom. Atraktivita a bezpečnosť zelených cenných papierov vytvára pre medzinárodných investorov široké možnosti investovania, ktoré by v konečnom dôsledku priniesli posilnenie pozície eura. Pozíciu eura by v budúcnosti mohli posilniť taktiež zelené technológie, ktoré sú označované ako motor rastu ekonomiky v budúcnosti.

Štúdia Claeysa a Wolffa poukazuje na dôležitosť ozdravného plánu EÚ, ktorý má odstrániť nepriaznivé dôsledky koronakrízy a zároveň posilniť pozíciu eura a samotnej

ekonomiky v najbližšej dekáde. Ozdravný plán by mal taktiež podľa autorov zvýšiť atraktivitu eurozóny ako investičnej lokality.²³

Európska centrálna banka vo svojej publikácii uvádza vývoj inflácie v rámci eurozóny pre najbližšie roky a ich dopad na jednotnú menu. V súčasnosti sa hodnoty inflácie v eurozóne nachádzajú na hodnote okolo 5,1%. Hlavnou príčinou rastu tohto ukazovateľa je zvýšenie cien služieb, ktoré je spojené s uvoľňovaním pandemických opatrení. Taktiež jedným z dôvodov je nárast cien vstupov, ktorý je spôsobený narušeniami na strane ponuky. V roku 2022 by sa mala úroveň ročnej inflácie zvýšiť na hodnotu 3,1% a v rokoch 2023 a 2024 by mala dosiahnuť hodnotu 1,8%. Ako uvádza ECB znehodnocovanie eura v dôsledku inflácie by sa malo v najbližších rokoch zastabilizovať a hodnota inflácie by mala byť na úrovni cieľa v strednodobom horizonte.²⁴

Matthijs a Blyth sa vo svojej publikácii z roku 2015 zaoberali budúcnosťou eura v najbližšej dekáde. Autori riešili jednotlivé udalosti, ktoré ovplyvňovali vývoj eura do roku 2015 a zároveň majú vplyv na jeho vývoj v budúcnosti. Autori v publikácii predikovali vývoj jednotnej meny do roku 2025. Na základe jednotlivých udalostí, ktoré sa odohrali do roku 2015 s istotou predpokladajú, že Európa bude mať o desaťročie stále jednotnú menu, avšak ani zďaleka nie je isté ako bude euro vyzerat' v roku 2025. Autori v publikácii hovoria o možnosti, že príde k zmene počtu členských štátov Eurozóny. Na jednej strane predpovedajú, že by do roku 2025 mohlo prísť k vstupu štátov ako Poľsko, Maďarsko či Dánsko, avšak na druhej strane počítajú s možnosťou výstupu niektorých štátov z Eurozóny. Medzi krajiny, ktoré by sa podľa autorov mohli rozhodnúť vystúpiť z jednotnej menovej únie sú Cyprus, Portugalsko a Grécko.

Ďalšia predikcia Matthijisa a Blytha sa týka ekonomík Talianska a Španielska, ktoré označujú vo svojej publikácii ako krajiny, od ktorých bude závisieť vývoj eura v najbližšej dekáde. Taliansko spoločne so Španielskom predstavujú pre autorov tzv. problém juhu, ktorý aj v čase krízy v eurozóne bol zasiahnutý najviac. Práve vysporiadanie sa s dopadmi krízy v eurozóne a dlhmi týchto krajín bude podľa nich kľúčové čo sa týka dopadu aj na

²³ Spracované podľa: Is the Covid-19 crisis an opportunity to boost the euro as a global currency? [online] Bratislava: 2020. Dostupné na internete: <<https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2020/06/PC-11-2020-050620.pdf>>

²⁴ Spracované podľa: Recent inflation developments in the United States and the euro area - an update [elektronický zdroj]. Frankfurt: European central bank, 2022. Dostupné na: <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202201_01~4bb2c93b96.en.html>

samotné euro. V prípade, že by Taliansko nezvládlo riadenie svojho narastajúceho dlhu, mohlo by to viesť k vážnym problémom v spoločnej menovej únii, čím by bolo zasiahnuté aj samotné euro. Španielsko podobne ako Taliansko stavali do pozície krajiny, ktorá sa v čase krízy v eurozóne zmietať vo veľkých problémoch, ktoré ďalej pretrvávali a práve to predstavovalo potenciálnu hrozbu spoločnú menu do budúcnosti.

Jedna z predpovedí, o ktorej už dnes vieme, že sa naplnila je odchod Spojeného kráľovstva z EÚ. V predpovedi hovoria o možnosti, že eurozóna v budúcnosti prevezme EÚ v inštitucionálnom význame, čo by pre krajiny, ktoré neprijali jednotnú menu mohlo znamenať ich odchod z EÚ. Medzi tieto krajiny zaradili Švédsko, Dánsko či Spojené kráľovstvo, ktoré už nie je členom EÚ.

Matthijs a Blyth dospeli k záveru, že medzinárodná pozícia môže euru pomôcť iba okrajovo, ale je to práve európska domáca politika, ktorá bude rozhodovať o postavení eura v budúcnosti. Taktiež poprední lídri jednotlivých členských krajín sa budú rokmi meniť a práve presadzovanie ich politik bude určovať budúcnosť jednotnej meny na európskom kontinente.²⁵

Európsky mechanizmus pre stabilitu vo svojej publikácii uvádza, že jednotná európska mena má dobré predpoklady na posilnenie svojej medzinárodnej pozície. Toto posilnenie je podporované predovšetkým rozsiahlou ekonomickou oblasťou a taktiež vyspelými finančnými trhami. Ďalším veľmi dôležitým predpokladom pre posilnenie pozície eura ako medzinárodnej meny do budúcnosti je jej nízka volatilita a taktiež nezávislá centrálna banka, ktorej hlavným cieľom je udržiavanie cenovej stability. Silné hospodárstvo eurozóny spolu so stabilným finančným systémom a zlepšenie likvidity finančných trhov, ktoré sú denominované v eurách, môžu v budúcnosti zlepšiť a posilniť medzinárodný status eura. Rýchla reakcia EÚ v súvislosti s dopadmi celosvetovej pandémie pomohla podporiť súčasné postavenie eura vo svete. Budúcnosť medzinárodného postavenia eura bude podľa ESM ovplyvňovaná zelenou transformáciou ekonomík jednotlivých krajín, nakoľko bude potrebné vynaložiť obrovský objem

²⁵ Spracované podľa: MATTHIJS Matthias, BLYTH Mark. THE FUTURE OF THE EURO. New York. Oxford University Press, 2015. 267, 268, 269, s. ISBN 0190233230

investícií, s čím sú však spojené aj veľké príležitosti budúceho rastu. Práve snaha o posilnenie hospodárstva bude zvyšovať medzinárodný status eura.²⁶

1.5 Digitalizácia eura a jej možné prínosy

V súčasnosti však čoraz viac rezonuje téma vytvorenia digitálneho eura v najbližších rokoch. Jedným z hlavných dôvodov vytvorenia digitálnej alternatívy spoločnej meny je predovšetkým rozširovanie digitalizácie naprieč celým svetom.

Prezidentka ECB Christine Lagardeová uvádza, že hlavným cieľom pri vytvorení digitálneho eura je aj naďalej zabezpečovať prístup k najbezpečnejšiemu typu peňazí, ktorým sú peniaze centrálnej banky.

Podstata eura by sa jeho digitalizáciou nemenila, boli by to stále eurobankovky, avšak v elektronickej podobe. Podobne ako v súčasnosti aj digitálne euro by bolo vydávané prostredníctvom centrálnych bánk členských štátov a ECB. Dôležitou skutočnosťou však je, že digitálne euro by iba dopĺňalo hotovosť, nie ju nahradilo.

Jedným z hlavných cieľov myšlienky o realizácii digitálneho eura je podpora digitalizácie v rámci Európskeho hospodárstva a taktiež podpora inovácií pri maloobchodných platbách. Medzi výhody plynúce z digitálnej podoby eura možno zaradiť napríklad bezpečnosť peňazí centrálnej banky, ktorá by bola spojená s efektivitou digitálnej meny. Ďalším veľmi dôležitým bodom by bola ochrana súkromia a samotná dôvera v digitálne euro.²⁷

Národná banka Slovenska vidí ako jednu z najväčších výhod realizácie digitálneho eura práve rýchlosť a bezpečnosť transakcií. Digitálne euro môže v budúcnosti uľahčiť platby a ich realizácia bude môcť byť vykonaná za pár sekúnd. Taktiež by sa odstránili súčasné problémy súvisiace s platbami s kartou, kedy ľudia medzi sebou nemôžu platiť kartou a pre niektoré obchody je to príliš nákladné. Národná banka Slovenska hovorí taktiež o výhode, ktorá by mohla nastať v prípade, že by rapídne pokleslo používanie hotovosti a platenie touto formou by bolo na niektorých miestach dokonca neakceptovateľné. Výhoda plynúca z tejto možnej situácie je umožnenie platby aj ľuďom, ktorí nedisponujú bankovým účtom. V neposlednom rade jedna z výhod digitálneho eura

²⁶ Spracované podľa: Strengthening the international role of the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: ESM, 2020. Dostupné na: <https://www.esm.europa.eu/blog/strengthening-international-role-euro>

²⁷ Spracované podľa: A digital euro [elektronický zdroj]. Bratislava: ECB, 2021. Dostupné na: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.en.html

v budúcnosti je ponuka alternatívnej možnosti platby v prípade, že by bankové platby neboli dostupné z dôvodu rôznych výpadkov.

Medzi hlavné nevýhody, ktoré môže priniesť digitálne euro patrí najmä strata anonymity. Vo všeobecnosti je to jeden z najväčších problémov spojených s digitálnymi menami. Ďalšou nevýhodou môže byť narušenie finančnej stability v krajine. Taktiež môže prísť k narušeniu v oblasti výberov z účtov v podobe ich zrýchlenia, nakoľko v prípade digitálnej meny nie sú potrebné rôzne fyzické úkony ako pri hotovosti a potenciálne by mohli byť spravované vopred prednastavenými pravidlami, z toho vyplýva, že útoky smerujúce na banky by mohli byť rýchlejšie a efektívnejšie. Nevýhodou taktiež môže byť neprijatie digitálnej meny spoločnosťou, čo by mohlo spôsobiť výrazné problémy súvisiace s funkčnosťou celého systému.

V súčasnosti budúcnosť digitálneho eura je stále v štádiu realizácie a odkrývania možných problémov. Na jednej strane by digitalizácia eura mohla posilniť jeho pozíciu do budúcnosti a spoločnosť by mohla čerpať z výhod, ktoré ponúka, avšak na druhej strane je ešte veľa prekážok, ktoré musí ECB prekonať, aby dosiahla požadovaný efekt digitalizácie jednotnej meny.²⁸

Štúdia „Banky pre medzinárodné zúčtovanie“ z januára 2020 ukázala, že 70% všetkých globálnych bánk analyzuje vytvorenie vlastnej digitálnej meny. Analýza taktiež ukázala, že okolo 10% bánk uvažuje o zavedení digitálnej meny do 3 rokov a 20% centrálnych bánk do 6 rokov. Štúdia ukázala, že vytvorenie prvých digitálnych mien je na spadnutie v najbližších rokoch. Výnimkou samozrejme nie je ani vytvorenie digitálneho eura. ECB rovnako ako ostatné centrálné banky pracuje na vytvorení svojej digitálnej meny. Rozhodnutia o vytvorení digitálneho eura v budúcnosti ešte neboli prijaté, avšak bola vytvorená správa na riešenie problémov a otázok súvisiacich s jeho realizáciou.²⁹

²⁸ Spracované podľa: Téma NBS: Potrebujeme a chceme digitálne peniaze? [elektronický zdroj]. Bratislava: NBS, 2020. Dostupné na: https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/_potrebujeme-a-chceme-digitalne-peniaze

²⁹ Spracované podľa: The Digital Euro and the Role of DLT for Central Bank Digital Currencies [elektronický zdroj]. Frankfurt: 2020. Dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Jonas-Gross-2/publication/341354711_The_Digital_Euro_and_the_Role_of_DLT_for_Central_Bank_Digital_Currencies/links/5ebc116a92851c11a867533a/The-Digital-Euro-and-the-Role-of-DLT-for-Central-Bank-Digital-Currencies.pdf

2 Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce je zhodnotiť predpoklady a možnosti rozšírenia menovej únie v najbližších rokoch na základe aspektov, medzi ktoré patria zhodnotenie súčasného ekonomického stavu v krajinách, plnenie konvergenčných kritérií, zhodnotenie vplyvu politických a ďalších vedľajších faktorov, ktoré môžu predstavovať prekážky alebo prínosy pre zavedenie eura v konkrétnej krajine.

Na základe daných aspektov pri zmene podoby menovej únie dôjde k vývoju, ktorý bude charakteristický zánikom niektorých iných mien a preto je rovnako cieľom zhodnotenie predpokladov zániku a pretrvania mien na európskom kontinente.

Oblasti analýz, ktoré budú smerovať k naplneniu cieľa sú zadefinované:

- historických súvislostí spoločnej menovej únie a zásadných udalostí na európskom kontinente,
- súčasného stavu a zoskupení na základe uplatňovaného menového režimu a úrovne integrácie,
- súčasnej pozície eura ako svetovej meny,
- výhody a nevýhody plynúcich z možností prijatia spoločnej európskej meny pre krajiny, ktoré doposiaľ neprijali euro,
- stanovenie očakávania na základe predchádzajúcich vykonaných analýz a dostupných záverov z výskumov.

3 Metodika práce a metody skúmania

Pri vypracovávaní konkrétnych častí diplomovej práce sme využívali predovšetkým relevantné a dôveryhodné dáta, údaje a poznatky pre objasnenie problematiky, ktorou sme sa zaoberali. Pred začatím vypracovávania tejto odbornej práce sme si zozbierali potrebné zdroje v podobe odborných časopisov, článkov a publikácií renomovaných autorov a inštitúcií, ktoré sme využívali v teoretickej a v praktickej časti.

V rámci praktickej časti sme sa zaoberali členskými krajinami EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro za svoju národnú menu, konkrétne išlo o krajiny Chorvátsko, Bulharsko, Rumunsko, Česká republika, Poľsko, Maďarsko a Švédsko. Každý z týchto štátov sa vyznačuje inou ekonomickou a politickou situáciou a taktiež iným stupňom konvergenzie voči súčasným krajinám eurozóny. Práve stupeň konvergenzie je pre naše skúmanie výpovedným, nakoľko jedným zo zásadných aspektov pre prijatie jednotnej európskej meny je splnenie potrebných konvergenčných kritérií. Medzi konkrétne kritéria patrí udržateľnosť verejných financií, kritérium cenovej stability, dlhodobých úrokových sadzieb a povinná účasť meny vybranej krajiny v rámci mechanizmu ERM II, najmenej posledné dva roky pred vstupom do eurozóny.

Jednotlivé konvergenčné kritéria sme si priblížili prostredníctvom grafického znázornenia na základe dát, ktoré sme získali z oficiálnych stránok Európskeho štatistického úradu. Ako doplnujúci zdroj sme využívali štatistické úrady jednotlivých analyzovaných krajín a pri prieskumoch verejnej mienky o zavedení eura sme získali potrebné dáta zo stránok Európskeho parlamentu. Taktiež sme realizovali potrebné výpočty referenčných hodnôt pri ukazovateľoch cenovej stability a dlhodobých úrokových sadzieb pre určité roky v rámci sledovaného obdobia, nakoľko referenčné hodnoty týchto ukazovateľov sú publikované v rámci konvergenčných správ iba každé dva roky alebo v prípade žiadosti konkrétnej členskej krajiny.

V záverečnej časti sme si vytvorili budúcu mapu Európy, kde sme si farebne odlišili súčasné krajiny eurozóny, krajiny EÚ so stanoveným termínom zavedenia eura, členské štáty, ktoré doposiaľ neprijali euro za svoju národnú menu a krajiny, ktoré nie sú súčasťou EÚ a disponujú vlastnými národnými menami s vlastnou menovou politikou.

4 Výsledky práce

Na základe zakladateľských zmlúv sa všetky štáty zaviazali pri vstupe do EÚ v budúcnosti prijať euro za svoju národnú menu. Momentálne sa však každá z týchto krajín nachádza v inej pozícii pre prijatie eura, ktorá je veľkou mierou ovplyvňovaná predovšetkým splnením konvergenčných kritérií, ale taktiež vplyvom rôznych ekonomických alebo politických faktorov. V rámci časti výsledky práce si priblížime súčasný stav plnenia konvergenčných kritérií v členských krajinách EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro za svoju národnú menu. Krajiny si rozdelíme do skupín na základe odhadovaného času prijatia jednotnej európskej meny. V prvom rozdelení pôjde o časový horizont rokov 2023 až 2024, kedy by malo prísť k zavedeniu eura v Bulharsku a Chorvátsku, kde taktiež ide o krajiny, ktorých meny sú ako jediné spoločne s dánskou korunou súčasťou mechanizmu ERM II. Druhým časovým obdobím je horizont rokov 2027 až 2029, kedy by malo prísť k prijatiu eura v Rumunsku. Poslednou skupinou sú krajiny, ktoré v súčasnosti nemajú stanovený presný čas prijatia eura a patria sem Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Švédsko. Jediným štátom, v ktorom nebudeme analyzovať súčasný stav konvergenzie je Dánsko, ktoré disponuje výnimkou opt. out pre účasť v hospodárskej a menovej únii.

4.1 Krajiny s odhadovaným časom prijatia eura v rokoch 2023 - 2024

4.1.1 Chorvátsko

Chorvátsko ako posledná prístupujúca krajina EÚ, ktorá sa stala jej členom v roku 2013 je najbližšie k prijatiu eura spomedzi všetkých členských krajín. Prvotné odhady zavedenia eura boli datované na rok 2022, avšak v dôsledku vypuknutia pandémie bol proces prijímania spoločnej európskej meny odložený na začiatok roka 2023. Chorvátsko sa ihneď po vstupe do EÚ usilovalo v čo najbližšom čase splniť konvergenčné kritéria a prijať jednotnú európsku menu. Poprední lídri krajiny poukazovali dlhodobo nato, že práve prijatie eura za svoju národnú menu by krajinu posunulo bližšie k jadru EÚ, dopomohlo by k vytvoreniu silného exportného sektoru, ktorý by predstavoval pre ekonomiku Chorvátska záruku dlhodobého rastu. Členstvo v eurozóne by prinieslo pozdvihnutie úverového ratingu krajiny, odstránenie menového rizika a zníženie úrokových sadzieb. Práve zvýšenie úverového ratingu krajiny prispieva k zlepšeniu prístupu k externému kapitálu a taktiež k efektívnejšiemu a lacnejšiemu čerpaniu

prostriedkov v podobe nižších úrokových sadzieb a menšieho rizika pre investorov. Príkladom sú krajiny eurozóny nachádzajúce sa na juhu európskeho kontinentu, ktoré po vstupe do jednotnej menovej únie disponovali veľkým objemom prílevu kapitálu. Hlavným cieľom vyplývajúcim z výhody výraznejšieho prílevu kapitálu a jednoduchšieho zadlženia, bude pre Chorvátsko predovšetkým nájsť spôsob pre jeho efektívne využitie v podobe rôznych investícií, udržateľného rozvoja a potrebných reforiem.

Na druhej strane však krajiny musia počítať s určitým rizikom, ktoré prináša súčasný vojenský konflikt v Európe a z neho plynúca neistota v rámci celého kontinentu. Práve vojna by mohla spôsobiť vyšší nárast inflácie ako sa očakáva a pokles tempa rastu HDP v Chorvátsku v dôsledku zníženia dopytu a úpadku cestovného ruchu v krajine, ktorý sa výrazne podieľa na HDP krajiny. Očakávania jednotlivých inštitúcií a vládnych predstaviteľov o navyšovanie ratingu krajiny po vstupe do eurozóny by mohlo byť narušené práve z uvedených dôvodov, nakoľko v prípade výrazného negatívneho vplyvu vojny na spomínané ukazovatele by ratingové agentúry mohli zvoliť opatrnejší prístup pri navyšovaní ratingu krajiny.

4.1.2 Bulharsko

Ďalšou krajinou, ktorá plánuje prijať euro v priebehu nasledujúcich rokov je Bulharsko. Krajina z východnej Európy by mala Chorvátsko nasledovať v prijatí jednotnej meny v roku 2024, teda presne 17 rokov od vstupu do EÚ. Bulharská ekonomika za posledné desaťročia zaznamenala niekoľko významných zmien, ktoré či už pozitívne alebo negatívne ovplyvňovali jej doterajší vývoj. Jedným z faktorov, ktoré výrazne vplývali na pomery v krajine bol prechod od vysoko centralizovanej plánovanej ekonomiky k otvorenej trhovej ekonomike, v dôsledku čoho bol spomalený hospodársky rast krajiny, a taktiež prichádzalo k zvyšovaniu verejného dlhu či spomaleniu v oblasti reštrukturalizácie ekonomiky. Bulharsko však koncom 90. rokov zrealizovalo reformy, ktoré pomohli krajine pomerne napredovať v podobe hospodárskeho rastu a čiastočného zvýšenia životnej úrovne obyvateľstva.

Problémy Bulharska však pretrvávajú aj v roku 2022, nakoľko obyvatelia krajiny sú zasiahnutí výraznými nerovnosťami v príjmoch a z toho vyplývajúcich problémov s chudobou v krajine či poklesom životných štandardov. Jedným z obrovských problémov, ktorý môžeme označiť za jeden z kľúčových faktorov spôsobujúcich prehlbovanie chudoby

v Bulharsku je narastajúca kriminalita a korupcia, kde v rámci dát indexu miery korupcie z roku 2021, ktorý realizovala inštitúcia Transparency International dosiahlo 42 bodov a umiestnenie na 78. mieste, čo predstavuje zhoršenie v rámci tohto ukazovateľa o 9 miest oproti roku 2020. Samotná EÚ intenzívne apeluje na okamžité riešenie týchto problémov, nakoľko miera korupcie v krajine je označovaná za veľmi vysokú a dlhodobo je Bulharsko považované za krajinu s najvyššou mierou korupcie v EÚ o čom svedčí aj zhoršujúce sa dosiahnuté hodnotenia v rámci indexu miery korupcie v posledných desaťročiach. V súčasnosti práve problém korupcie v Bulharsku môžeme považovať za potenciálny problém pre vstup do eurozóny, nakoľko tento aspekt môže predstavovať riziko netransparentného využívania zdrojov poskytnutých rôznymi inštitúciami eurozóny a taktiež veľká miera korupcie v krajine je prekážkou hospodárskeho rastu, prispieva k zníženiu investícií, poklesu konkurencieschopnosti a zabraňuje využitiu plného potenciálu krajiny.

Na základe súčasného vývoja v Bulharsku môžeme predpokladať, že by mohlo prísť k postupnej eliminácii miery korupcie, nakoľko jedným z hlavných cieľov vlády je boj proti korupcii a posilnenie realizácie potrebných reforiem, ktoré môžu viesť k ich naplneniu. Dôkazom postupného naplňovania protikorupčných cieľov vlády je spustenie vyšetrovania viac ako 100 káuz, týkajúcich sa predovšetkým podvodov s finančnými prostriedkami pochádzajúcich z EÚ. Boj proti korupcii však predstavuje veľké množstvo potrebných opatrení a štrukturálnych reforiem, ktoré budú viesť k odhaľovaniu a odstraňovaniu príčin vzniku ako aj samotnej existencie. Taktiež veľmi dôležitým aspektom bude dlhodobá udržateľnosť a vytvorenie prostredia, v ktorom nebude možné realizovať korupčné správanie. Problém korupcie v Bulharsku vyvoláva veľké obavy aj medzi niektorými členskými krajinami eurozóny, ako sú napríklad Nemecko a Holandsko, ktoré zdôrazňujú potrebu vyriešenia tohto faktoru z dôvodu vstupu krajiny do Schengenského priestoru, ktorý už dlhodobo tieto krajiny vetujú. Práve tento aspekt môžeme považovať za ďalšiu z prekážok vstupu do eurozóny, nakoľko môže nastať scenár, že v prípade nedostatočnej eliminácie kriminality a korupcie v Bulharsku si budú chcieť Nemecko spoločne s Holandskom a možno aj ďalšími krajinami eurozóny zachovať konzistentný názor aj v otázke vstupu Bulharska do spoločnej menovej únie a potenciálne by to mohlo spôsobiť oddialenie prijatia eura. V konečnom dôsledku členské krajiny majú výraznú skúsenosť s rozsiahlou korupciou v Grécku, ktorá mala veľký podiel na vzniku

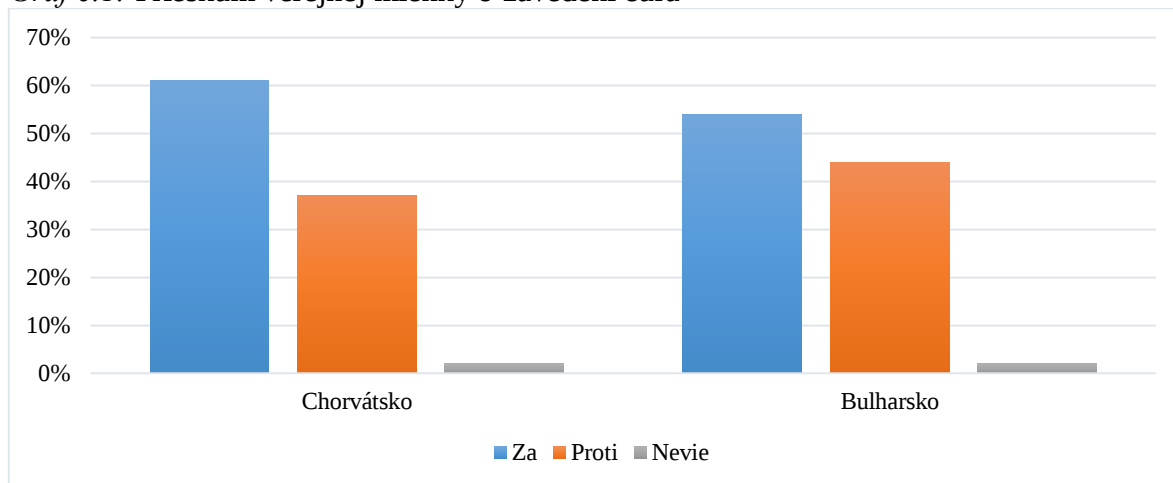
krízy v eurozóne a práve Bulharsko je krajinou, ktorá je v súčasnosti na poslednom mieste indexu korupcie, ktoré v minulosti dlhodobo obsadzovalo práve Grécko.

Jednotlivé spomínané očakávania, príležitosti či prekážky týkajúce sa vstupu krajín do eurozóny sme si síce priblížili či už na príklade Chorvátska alebo Bulharska, avšak veľa z týchto aspektov je spoločných pre obe krajiny. Aj keď sme si problém korupcie a jej možné dopady priblížili na príklade Bulharska, ktoré si v rámci tohto ukazovateľa vedie najhoršie z celej EÚ, na druhej strane aj Chorvátsko dlhodobo zápasí s daným problémom. V rámci indexu miery korupcie obsadilo Chorvátsko v roku 2021 umiestnenie na 63. mieste, čo signalizuje značný problém. Na rozdiel od Bulharska však v rámci tohto indexu nezaznamenávalo až tak výrazný medziročný prepád za posledných 10 rokov, dokonca v niektorých rokoch prichádzalo k výraznému pozitívnemu posunu. Podobne ako Bulharsku aj Chorvátsku bola stanovená ako jedna z podmienok splnenia kritérií vyriešenie tohto problému v podobe rôznych reforiem týkajúcich sa predovšetkým súdnictva a posilnenia dôvery v samotné zložky krajiny.

Ďalším zo spoločných faktorov sú práve očakávania, ktoré môže jednotná mena priniesť. Bulharsko podobne ako Chorvátsko očakáva od prijatia eura zvýšenie ratingu krajiny z toho plynúce výhody, ktoré sme si popísali v predošlej časti. Taktiež podobne ako v Chorvátsku aj v Bulharsku tvorí cestovný ruch významnú časť HDP krajiny. Práve jednotná mena môže výrazne prispieť k podpore turizmu v oboch krajinách, nakoľko veľká časť turistov prichádzajúcich do krajín pochádza práve z eurozóny. Ak by sme však mali spomenúť jeden zo zásadných spoločných faktorov, pre ktorý sa obe krajiny už od svojho vstupu do EÚ usilujú prijať euro bolo by to zadĺženie krajín v spoločnej európskej mene. Podľa posledných dostupných údajov Eurostatu za rok 2020 až 62,9% dlhu k HDP Chorvátska z celkových 87,3% je v eurách, naopak pri Bulharsku je to 20,5% z celkového dlhu 24,7% HDP. Ak si to porovnáme s ostatnými kandidátskymi krajinami na vstup do eurozóny ako sú napríklad Poľsko, Maďarsko, Česká republika tak zistíme, že všetky ostatné krajiny sa vyznačujú výrazne menším podielom dlhu v eurách ako v domácej mene. Konkrétnym dôvodom, v ktorom spočíva výhoda v zavedení eura pre Chorvátsko a Bulharsko je zníženie rizika, ktoré sa týka potenciálnych problémov s nárastom nákladov na dlh v eurách v prípade, že by prišlo k znehodnoteniu domácej meny. Náhle znehodnotenie meny voči euru môže predstavovať pre krajiny, ktoré majú veľký podiel dlhov v eurách obrovské problémy v podobe spomínaných rastúcich nákladov na dlh a v

najhoršom scenári by mohol nastať problém vedúci k bankrotom a narušeniu bankového sektoru v krajine. Euro by však toto výrazné riziko pre krajiny eliminovalo, čoho dôkazom sú aj súčasné štáty eurozóny ako Lotyšsko či Litva, u ktorých bol taktiež dlh v eurách pred vstupom do európskej menovej únie výrazne vyšší ako v domácej mene a práve odstránenie daného rizika bolo zásadným pre rozhodnutie vstupu do eurozóny, navyše v rokoch 2014 a 2015 kedy sa Európa nachádzala v prebiehajúcej v dlhovej kríze.

Graf č.1: Prieskum verejnej mienky o zavedení eura

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://europa.eu/eurobarometer>

Na grafe č.1 môžeme vidieť výsledky prieskumu verejnej mienky o zavedení eura, ktorý bol vykonaný prostredníctvom eurobarometra v roku 2021. Z dostupných údajov vyplýva, že medzi obyvateľmi Chorvátska v súčasnosti prevláda väčšia podpora prijatia jednotnej európskej meny ako medzi obyvateľstvom Bulharska. Pozitívny názor na prijatie eura v Chorvátsku z roka na rok zaznamenáva výrazný nárast, kým v roku 2020 sa kladne na adresu zavedenia eura v Chorvátsku vyjadrilo 55% opýtaných, v roku 2021 to už bolo o 6% viac. Naopak pri respondentoch, ktorí sa vyjadrili skeptickejšie, prišlo k poklesu o 5 percentuálnych bodov. Za týmto pozitívnym vývojom verejnej mienky stojí fakt, že jednotná európska mena je v Chorvátsku dlhodobo používaná a taktiež u obyvateľov krajiny narastá povedomie o možných benefitoch plynúcich z členstva v jednotnej menovej únii. Naopak na druhej strane 37% občanov vyjadrilo odmietavý postoj, kedy jedným z hlavných dôvodov je práve obava zo zvyšovania cien v dôsledku prechodu na novú národnú menu. Za touto obavou občanov stojí aj fakt, že až 82% Chorvátov vyjadrilo podľa prieskumu eurobarometra obavy z nárastu cien v prípade prijatia eura. Veľký podiel na odmietavom prístupe občanov k euru v Chorvátsku majú aj niektorí politickí predstavitelia, ktorí tvrdia, že krajina v súčasnosti nie je pripravená stať sa členom

eurozóny a predovšetkým spoločnú európsku menu nevnímajú ako príležitosť, ale skôr ako prekážku. V neposlednom rade taktiež kritizujú myšlienku, že sa Chorvátsko vďaka jednotnej mene vzdá výkonu svojej menovej politiky a z nej vyplývajúcich výhod v podobe zmeny kurzu na zvýšenie konkurencieschopnosti ekonomiky v čase ekonomických šokov.

Veľmi podobné dôvody nesúhlasu so zavedením eura pretrvávajú aj v Bulharsku, kde dokonca negatívny postoj bol o 7% vyšší ako v Chorvátsku. Politickí lídri však jasne deklarujú, že ich hlavným cieľom je prijatie eura v stanovenom dátume, ktorým je rok 2024 aj keď situácia naprieč bulharskou spoločnosťou o prijatí eura nie je jednoznačná, nakoľko veľká časť občanov krajiny je v zásade pre ponechanie súčasnej meny, ktorou je bulharský lev. Za týmto faktom stoja aj výsledky realizovaného prieskumu na grafe č.1, v ktorom sa až 44% občanov vyjadrilo proti zavedeniu spoločnej európskej meny a súčasne 45% vyjadrilo názor, že nie sú dostatočne informovaní o zavedení eura, čoho dôsledkom sú pretrvávajúce obavy občanov z negatívnych dopadov prijatia jednotnej meny v podobe narastajúcich cien. Obava zo zvyšovania cien v Bulharsku je taktiež ako v Chorvátsku jeden z najvýraznejších faktorov, ktorý prispieva k negatívnemu postoju obyvateľov k prijatiu eura, nakoľko až 77% občanov Bulharska sa v rámci prieskumu euro barometra vyjadrilo, že prechod na spoločnú európsku menu povedie k zvyšovaniu cien. Na tento fakt však pomerne intenzívne reaguje aj bulharská vláda, ktorá sa snaží občanom krajiny prinášať relevantné informácie o výhodách a príležitostiach zavedenia eura ako národnej meny a tým vytvoriť oveľa väčšiu dôveru obyvateľstva pre vstup Bulharska do eurozóny. O rozličných názoroch na prijatie eura svedčí aj ďalší prieskum verejnej mienky, ktorý hovorí o názore na pripravenosť Bulharska zaviesť spoločnú menu. V rámci tohto prieskumu sa 66% opýtaných vyjadrilo, že ich krajina v súčasnosti nie je pripravená prijať euro za svoju menu a naopak iba 27% občanov vyjadrilo názor pripravenosti Bulharska na vstup do eurozóny a zvyšných 7% občanov nevyjadrilo svoj názor.

Na základe dát z roku 2021 môžeme konštatovať, že o niečo pozitívnejší názor pre prijatie eura prevláda medzi obyvateľmi Chorvátska, avšak odmietavý postoj občanov je do značnej miery výrazný v oboch krajinách. Spomenutým spoločným faktorom, ktorý umocňuje negatívny postoj občanov voči členstvu ich krajín v eurozóne je obava zo zvyšovania cien. Ak však vychádzame z historických dát Eurostatu a porovnáme si nárast cien v čase keď už súčasné krajiny eurozóny prechádzali na spoločnú menu, zistíme, že po

zavedení eura v týchto krajinách neprichádzalo k výraznému navyšovaniu cien, avšak súčasná situácia s rastúcou infláciou v eurozóne môže tieto obavy občanov naplniť, nakoľko ich národné banky už nebudú vedieť výrazne ovplyvniť infláciu v krajine po vstupe do spoločnej menovej únie.

4.1.3 Súčasný stav plnenia konvergenčných kritérií Chorvátska a Bulharska

Na základe dohody z 13. júla 2020, ktorá bola uzatvorená medzi ECB a HNB do 31. marca 2022 sa národná mena chorvátska stala členom kurzového mechanizmu ERM II a tým bola zahájená tretia etapa hospodárskej a menovej únie. V rámci tejto dohody prišlo k stanoveniu centrálnej parity chorvátskej kuny voči euru, ktorá sa nachádza na hodnote $1\text{€}=7,53450\text{HRK}$, taktiež bola stanovená hranica pre horný a dolný kurz tohto menového páru. Horná hranica bola stanovená na úroveň $8,66468\text{HRK}$ za jedno euro a naopak dolná hranica predstavuje hodnotu $6,40433\text{HRK}$.

V rámci vstupu chorvátskej meny do tzv. čakárne na prijatie eura bol stanovený súbor opatrení a s nimi spojené reformy, ktoré bolo nevyhnutné realizovať pre splnenie podmienok týkajúcich sa niekoľkých oblastí. Chorvátska vláda 1. apríla 2022 prijala záverečnú správu vzťahujúcu sa na implementácie aktivít v rámci mechanizmu ERM II. Zo správy vyplýva, že v spomínanom období vláda implementovala všetkých deväť požiadaviek v rámci štyroch oblastí. Kompetentné rezorty vlády realizovali potrebné úkony, konkrétne v oblasti posilnenia rámca v boji proti praniu špinavých peňazí, riadenia a správy štátnych podnikov, prístupnejšieho podnikateľského prostredia a zlepšenia konkurznej legislatívy.

Na základe splnenia všetkých potrebných požiadaviek, ktoré boli Chorvátsku stanovené v roku 2020 vstupom do mechanizmu ERM II, bude zo strany Rady EÚ realizované vyhodnocovanie splnenia podmienok pre prijatie eura najneskôr v júni alebo v júli roku 2022.

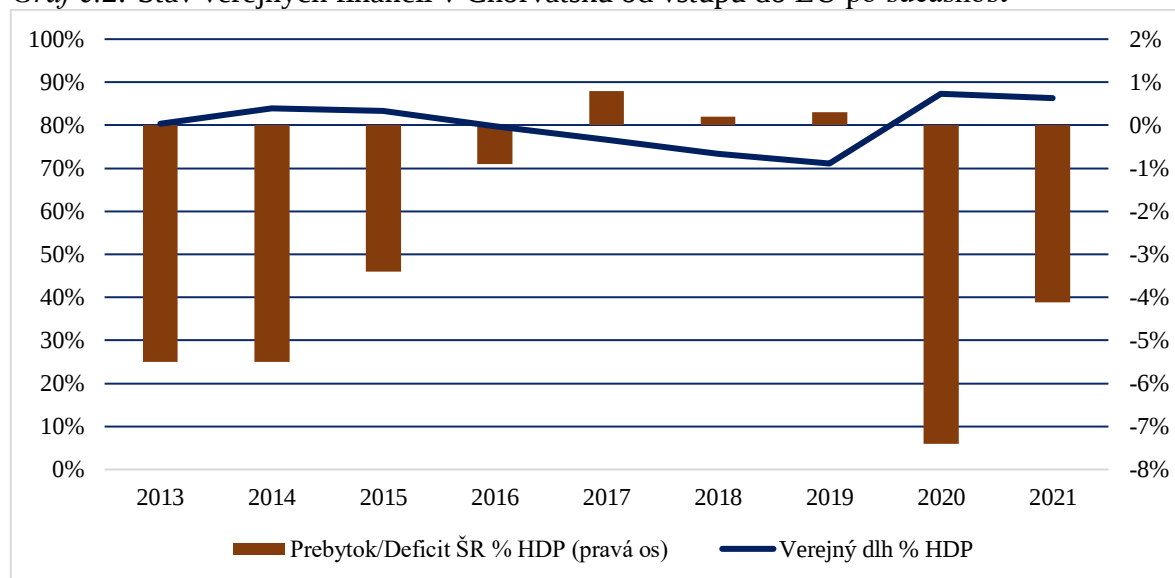
Spoločne s Chorvátskom sa v roku 2020 stalo členom mechanizmu výmenných kurzov ERM II aj Bulharsko. V rámci vstupu do mechanizmu ERM II bola stanovená centrálna parita $1\text{€}=1,95583\text{BGN}$ a boli stanovené kurzy pre povinné intervencie mien členských štátov, ktoré sú zapojené do mechanizmu. Horná hranica kurzu bola stanovená na úroveň $8,66468\text{BGN}$ za jedno euro, naopak dolná hranica kurzu predstavuje hodnotu

6,40433 BGN. Súčasne je dôležité spomenúť, že bulharská mena je od roku 1999 pevne naviazaná na spoločnú európsku menu na úrovni centrálnej parity.

Prvotné odhady z roku 2019 ohľadom vstupu Bulharska do eurozóny boli datované na rok 2022, avšak v dôsledku nesplnenia potrebných kritérií sa v súčasnosti odhaduje jeho začlenenie do jednotnej menovej únie na rok 2024. Pri vstupe do tzv. čakárne na prijatie eura bol Bulharsku stanovený súbor opatrení vychádzajúci z problémov, ktoré je nevyhnutné v krajine riešiť a tým eliminovať potenciálne riziko, ktoré z nich vyplýva. Okrem splnení opatrení v oblastiach bankového dohľadu, finančného sektoru, správy štátnych podnikov, boja proti praniu špinavých peňazí musí krajina výrazne podporiť už spomínaný boj proti korupcii. Ďalšou nevyhnutnosťou je pokračovanie v podpore reformácie v oblasti súdnictva či podpory rôznych ďalších štrukturálnych reforiem a tým posilniť stabilitu a integritu finančného systému v krajine.

Kritérium udržateľnosti verejných financií

Graf č.2: Stav verejných financií v Chorvátsku od vstupu do EÚ po súčasnosť

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

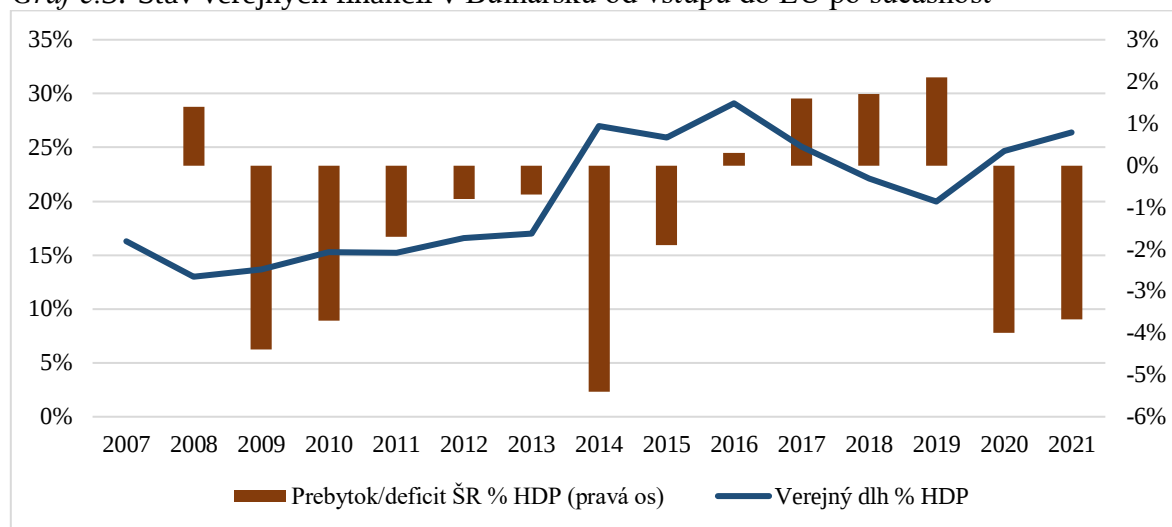
Na grafe č.2 môžeme vidieť vývoj verejných financií v Chorvátsku od vstupu do EÚ až po súčasnosť. Na hodnotenie stavu verejných financií v krajine slúžia ukazovatele o stave deficitu a verejného dlhu, ktoré sú vyjadrené ako percentuálny podiel na HDP. Na čiarovom grafe môžeme vidieť vývoj verejného dlhu, ktorý na začiatku sledovaného obdobia bol na úrovni 80,3% HDP, čo je výrazne nad úrovňou referenčnej hodnoty 60% HDP. V rokoch 2013 až 2014 Chorvátsko zaznamenávalo v rámci tohto ukazovateľa rast

o 3,6%, čo odráža aj stav deficitu štátneho rozpočtu, ktorý sa v tomto období nachádzal na úrovni 5,5% HDP. Na základe nepriaznivého trendu vývoja ukazovateľov stavu verejných financií prijala Európska rada v roku 2014 rozhodnutie o náprave deficitu, ktorá mala byť zrealizovaná do roku 2016. Rozhodnutie o náprave deficitu stanovovalo jeho hodnotu v roku 2014 na úroveň 4,6%, čo ako môžeme vidieť nebolo naplnené, nakoľko deficit verejných financií za rok 2014 bol na úrovni 5,5%. V ďalších rokoch zaznamenal pokles na úroveň 3,4% HDP, čo predstavovalo zlepšenie o 0,1% oproti odhadom Európskej rady pre rok 2015. V roku 2016 hodnota deficitu v Chorvátsku klesla najvýraznejšie oproti prognózam o jeho vývoji, ktoré boli odhadované na úroveň 2,7% HDP, avšak skutočná hodnota deficitu dosiahla úroveň 0,9%, čo je výrazne pod úrovňou referenčnej hodnoty 3%. Súčasne so zlepšujúcim sa ukazovateľom deficitu sa zlepšoval aj podiel verejného dlhu na HDP, ktorý zaznamenával v danom období klesajúci trend a aj na základe tejto skutočnosti Rada Európskej únie v roku 2016 dospela k záveru, že Chorvátsko splnilo podmienku nápravy deficitu verejných financií. Zlepšujúci sa trend stavu verejných financií pokračoval do roku 2019, kedy Chorvátsko zaznamenávalo tretí rok po sebe prebytok verejných financií a podiel 71% dlhu na HDP výrazne smeroval k úrovni referenčnej hodnoty. Pozitívny trend vývoja bol však v roku 2020 narušený z dôvodu vypuknutia celosvetovej pandémie a hodnota verejného dlhu sa zvýšila na 87,3% HDP, taktiež deficit verejných financií sa nachádzal na úrovni 7,4%, čo predstavuje najhoršiu úroveň oboch ukazovateľov od vstupu Chorvátska do EÚ.

Na základe zobrazených údajov môžeme konštatovať, že splnenie konvergenčného kritéria udržateľnosti verejných financií by mohlo predstavovať pre Chorvátsko potenciálne riziko pre vstup do Eurozóny, nakoľko v roku 2020 prišlo k výraznému zhoršeniu po troch rokoch pozitívneho trendu. Na druhej strane však treba podotknúť, že negatívny nárast v rámci týchto ukazovateľov v roku 2020 nezaznamenalo iba Chorvátsko, ale aj ostatné krajiny EÚ a práve to môže byť jeden z výrazných faktorov, na ktorý bude ECB spoločne s Radou Európskej únie prihliadať pri záverečnom hodnotení splnenia podmienok. Ďalším z výrazne pozitívnych aspektov, ktorý by mohol prispieť ku kladnému rozhodnutiu ECB a Rady Európskej únie je aj trend z posledných zverejnených dát o vývoji ukazovateľov verejných financií za 3 kvartál 2021, kedy úroveň verejného dlhu poklesla oproti roku 2020 o 4,9% a tiež predikcie o hodnotách verejného dlhu pre roky 2022 a 2023 odhadujú pokračovanie v poklese hodnôt daného ukazovateľa. V súčasnosti sa zdá, že Chorvátsku by na splnenie podmienok v rámci daného konvergenčného kritéria

mohlo postačiť vytvorenie jasného plánu znižovania verejného dlhu v nasledujúcich rokoch.

Graf č.3: Stav verejných financií v Bulharsku od vstupu do EÚ po súčasnosť

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

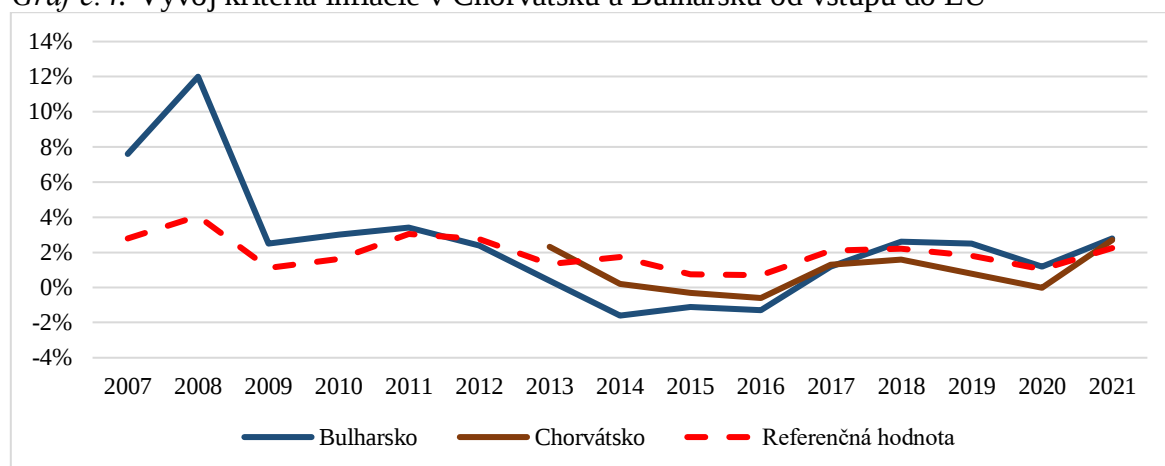
V rámci grafu č. 3 môžeme vidieť vývoj kritéria udržateľnosti verejných financií v Bulharsku v období od vstupu krajiny do EÚ v roku 2007 až do roku 2021. Vývoj verejného dlhu v analyzovanom období ani v jednom roku neprekročil úroveň referenčnej hodnoty 60% HDP, nakoľko Bulharsko sa dlhodobo vyznačuje veľmi nízkym percentuálnym podielom dlhu na HDP v porovnaní s ostatnými členskými krajinami EÚ. Z grafu vyplýva, že ukazovateľ verejného dlhu mal v období od roku 2007 mierne rastúcu tendenciu, ktorá vyvrcholila najvyšším rastom v roku 2014. Takto obrovský rast bol spôsobený v dôsledku skrachovania jednej z najvýznamnejších bánk Corporate Commercial Bank. Krach systémovo významnej banky vo veľkej miere ohrozil finančný systém krajiny a bulharská vláda musela promptne reagovať čerpaním úveru vo výške 2 mld. eur pre potrebu vyplatenia vkladov. Práve vďaka tomuto negatívnemu aspektu môžeme vidieť výrazné navýšenie samotného dlhu krajiny ako aj deficitu, ktorý dosiahol najhoršie výsledky v pozorovanom období práve v roku 2014. Hodnota deficitu ŠR v tomto období bola na úrovni 5,4%, čo je výrazne nad úrovňou referenčnej hodnoty 3% HDP. Od roku 2014 však môžeme vidieť postupné znižovanie deficitu, ktorý v roku 2016 bol na hodnote 1,9% HDP a Bulharsko opäť spĺňalo potrebné kritérium týkajúce sa deficitu verejných financií. V nasledujúcich rokoch krajina zaznamenávala výrazne zlepšenie v rámci oboch ukazovateľov stavu verejných financií, nakoľko po siedmich rokoch Bulharsko zaznamenalo prebytok ŠR, ktorý sa postupne zvyšoval až do roku 2019 a súčasne s ním prichádzalo k znižovaniu podielu verejného dlhu na HDP na úroveň 20%.

Podobne ako pri Chorvátsku aj v Bulharsku v dôsledku vypuknutia pandémie prišlo k nárastu deficitu a zvyšovaniu podielu verejného dlhu, čo bolo spôsobené vynakladaním obrovských výdavkov krajiny na zmiernenie dopadov pandémie, ktorá intenzívne zasiahla Bulharsko. Táto situácia vyvrcholila do aktivovania mechanizmu civilnej ochrany EÚ zo strany Bulharska, ktoré tak požiadalo o pomoc ostatné členské štáty.

Na základe zobrazených dát o stave verejných financií môžeme konštatovať, že v súčasnosti Bulharsko nespĺňa kritérium maximálnej úrovne deficitu 3% HDP, nakoľko hodnota tohto ukazovateľa v roku 2021 bola na úrovni 3,7%. Podiel verejného dlhu na HDP, však spĺňa konvergenčné kritérium 60%. Podobne ako pri Chorvátsku, tak aj pri Bulharsku môžeme konštatovať, že Rada Európskej únie bude určite zohľadňovať pri záverečnom hodnotení tohto kritéria výnimočnosť súčasnej situácie, ktorá zasiahla ekonomiky naprieč celým svetom. Taktiež je nutné povedať, že hodnoty daných ukazovateľov stavu verejných financií môžu byť v najbližších rokoch ovplyvnené súčasným prebiehajúcim vojnovým konfliktom v Európe, čoho dôsledkom môže byť ďalšie navýšovanie deficitu pre účely odstraňovania ekonomických škôd, ktoré vojna spôsobuje v krajinách naprieč európskym kontinentom.

Kritérium inflácie

Graf č.4: Vývoj kritéria inflácie v Chorvátsku a Bulharsku od vstupu do EÚ

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Na grafe č.3 môžeme vidieť vývoj konvergenčného kritéria cenovej stability v Bulharsku a Chorvátsku od vstupu krajín do EÚ až po súčasnosť. Splnenie podmienok daného kritéria počas celého sledovaného obdobia nepredstavovalo pre Chorvátsko nejaké väčšie problémy, nakoľko inflácia v krajine bola výrazne pod úrovňou referenčnej

hodnoty. Z grafu môžeme vidieť výrazný klesajúci trend od vstupu krajiny do EÚ až do roku 2016, v ktorom sa miera inflácie nachádzala na najnižšej úrovni v celej EÚ nielen v Chorvátsku, čo bolo spôsobené vo veľkej miere výrazným znížením cien ropy v tomto období. Od roku 2016 sa hodnoty ukazovateľa cenovej stability zvyšovali opäť v rámci všetkých krajín EÚ, za čím stál predovšetkým faktor zvyšujúceho sa hospodárskeho rastu, ale aj narastajúcich cien komodít a energií. V ďalšom období sa trend opäť obrátil k poklesu až do roku 2020, kedy bol narušený práve vypuknutím celosvetovej pandémie, v dôsledku čoho prišlo navýšeniu ukazovateľa až nad stanovenú referenčnú hodnotu.

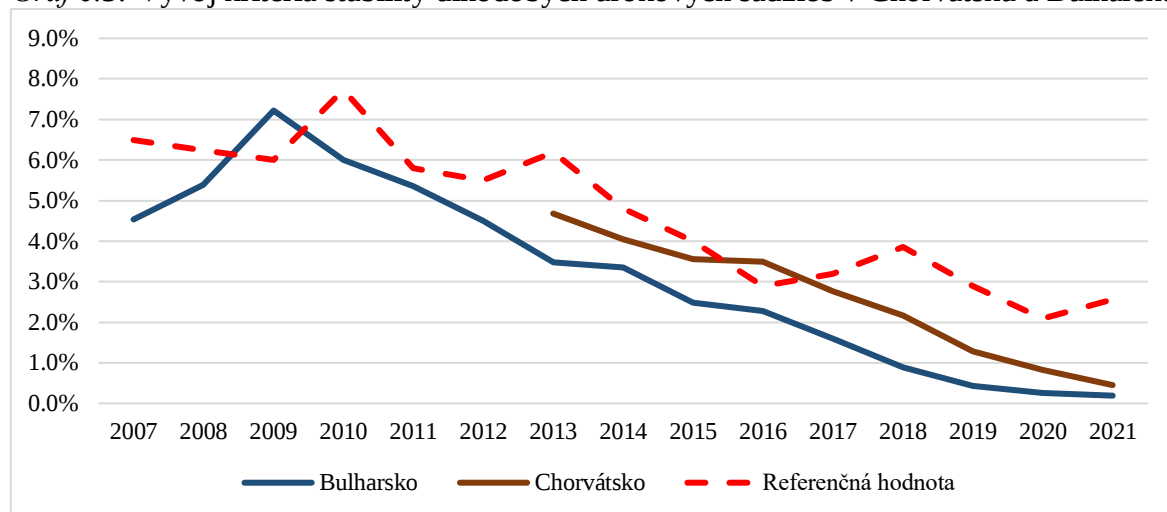
Problémy spojené s infláciou v súčasnom období neobišli ani Chorvátsko, avšak od začiatku roku 2022 krajina zaznamenávala výrazný pokles v rámci tohto ukazovateľa, za čím stojí aj fakt, že hodnota inflácie sa nachádzala pod priemerom EÚ. Chorvátsko bolo označené za krajinu z najnižším rastom cenovej hladiny v porovnaní s krajinami východnej Európy. Dôvodom, ktorý je označovaný za pozitívne dosahované výsledky inflácie je práve očakávané zavedenie eura v Chorvátsku. Aj na základe doterajšieho vývoja možno predpokladať, že krajina splní podmienku cenovej stability v rámci hodnotenia realizovaného Radou Európskej únie.

Na druhej strane pri plnení kritéria v Bulharsku z grafu vyplýva, že veľké hodnoty inflácie na úrovni 12% v roku 2008, ktoré boli spôsobené predovšetkým vplyvom finančnej krízy, ale taktiež aj obrovskými problémami s rastúcimi cenami v krajine v dôsledku záplav a sucha, ktoré postihli krajinu v tomto období. Z grafu môžeme vidieť, že vývoj inflácie v Bulharsku od spomínaného roku 2008 mal klesajúcu tendenciu. Tento klesajúci trend viedol až k vzniku deflácie v roku 2014, ktorej hodnoty boli práve v Bulharsku najvyššie z celej EÚ. Problémy s defláciou v krajine pretrvávali až do roku 2017, kedy Bulharsko opäť zaznamenalo infláciu na úrovni 1,2% a od tohto obdobia prichádzalo k nárastu daného ukazovateľa, ktorý v roku 2018 po prvýkrát po 6 rokoch prekonal úroveň referenčnej hodnoty kritéria cenovej stability. Rast inflácie v krajine však nebol veľmi výrazným, nakoľko v roku 2019 sa hodnoty inflácie nachádzali na úrovni 1,20% čo bolo tesne nad úrovňou referenčnej hodnoty. Trend kritéria cenovej stability v Bulharsku sa v roku 2019 javil ako pozitívny k splneniu konvergenčného kritéria, avšak vypuknutím pandémie v roku 2020 úroveň inflácie opäť začala prevyšovať referenčnú hodnotu. Kritérium cenovej stability môžeme v Bulharsku považovať za jeden z faktorov, ktorý by mohol v súčasnosti tvoriť potenciálnu prekážku pre splnenie potrebných

podmienok, nakoľko súčasná situácia v Európe výrazne vplýva na negatívny vývoj tohto ukazovateľa. Jedným z dôležitých aspektov, ktorý môže výrazne vplývať na rast inflácie Bulharsku v najbližších rokoch je závislosť hospodárstva krajiny od ruského plynu a ropy, ktorá podľa údajov z Eurostatu predstavuje v percentuálnom vyjadrení až 63% pri rope a 75% pri plyne, čo je piata najvyššia závislosť od ruského plynu v EÚ. V súčasnom stave kedy prichádza k čoraz väčšej diskusii popredných lídrov EÚ o odstavení členských štátov od ropy a plynu pochádzajúceho z Ruska môžeme predpokladať, že v prípade takéhoto scenára by prišlo k ešte výraznejšiemu nárastu cien, čo by spôsobilo nárast inflácie, ktorý by najviac pocítili práve krajiny s vysokou závislosťou, medzi ktoré patrí aj Bulharsko. Práve možnosť, že nastane priebeh takéhoto negatívneho scenára, ktorý sa v súčasnosti javí ako veľmi reálny, môžeme pokladať za jeden z významných faktorov, ktorý by mohol narušiť plnenie konvergenčného kritéria cenovej stability Bulharskom v najbližších rokoch.

Kritérium dlhodobých úrokových sadzieb

Graf č.5: Vývoj kritéria stability dlhodobých úrokových sadzieb v Chorvátsku a Bulharsku

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

V rámci grafu č.4 môžeme vidieť vývoj kritéria dlhodobých úrokových sadzieb v Chorvátsku a v Bulharsku od roku 2007 do roku 2021. Chorvátsko v rámci tohto kritéria od svojho vstupu zaznamenávalo pozitívny trend, nakoľko aj keď sa kritérium dlhodobých úrokových sadzieb v Chorvátsku nachádzalo na vyššej úrovni stále to bolo pod úrovňou referenčnej hodnoty počas celého sledovaného obdobia. Rovnako ako pri Chorvátsku aj pri Bulharsku môžeme konštatovať, že obe krajiny dosahujú v rámci daného kritéria vysoký stupeň konvergencie s eurozónou, nakoľko ani v jednej krajine neprišlo k výraznejšiemu

nárastu dlhodobých úrokových sadzieb nad stanovenú referenčnú hodnotu. Bulharsko počas sledovaného obdobia zaznamenávalo výrazný pokles, nakoľko dané kritérium kleslo z úrovne 7,2% v období finančnej krízy v roku 2008 na úroveň 0,2% v roku 2021.

4.1.4 Záverečné hodnotenie Chorvátsko a Bulharsko

Na základe skúmania plnenia konvergenčných kritérií ako aj ostatných potenciálnych prekážok pre vstup oboch krajín do eurozóny, môžeme zhodnotiť, že v súčasnosti Chorvátsko spolu s Bulharskom smerujú k splneniu všetkých podmienok pre prijatie eura vo vymedzenom období rokov 2023 a 2024, avšak stále existujú potenciálne prekážky, ktoré môžu spôsobiť zamedzenie vstupu v stanovenom čase.

Chorvátsko je v súčasnosti bližšie k vstupu do eurozóny a očakáva sa, že už v júni roku 2022 by mohlo prísť k záverečnému stanovisku zo strany Rady Európskej únie. V rámci plnenia kritérií Chorvátsko spĺňa kritérium členstva v mechanizme ERM II od júna roku 2020, taktiež dlhodobá úroková sadzba je výrazne pod referenčnou hodnotou od vstupu krajiny do EÚ až po súčasnosť. Na druhej strane však Chorvátsko nespĺňalo kritérium cenovej stability, nakoľko úroveň inflácie presahovala referenčnú hodnotu o 0,47%. Najnovšie údaje o vývoji inflácie však potvrdzujú, že prichádza k výraznému zlepšeniu v rámci tohto kritéria od začiatku roku 2022, nakoľko hodnoty inflácie v Chorvátsku sú pod úrovňou priemeru EÚ a zároveň dosiahlo najlepšie hodnotenie v danom kritériu zo všetkých krajín východnej Európy. Problémovjším sa však v súčasnosti javí kritérium udržateľnosti verejných financií, nakoľko hodnoty verejného dlhu boli na úrovni 87,2%, čo je výrazne nad úrovňou referenčnej hodnoty 60%. Deficit verejných financií bol na úrovni 7,4% čo znamená výrazné prekročenie hranice 3% HDP. Predpokladáme, že práve kritérium verejných financií by mohlo Chorvátsku pri záverečnom hodnotení spôsobiť potenciálne problémy a priniesť možný odklad pristúpenia do eurozóny kým krajina nesplní potrebné hodnoty kritéria. Na druhej strane sa však dá očakávať, že komisia pri záverečnom hodnotení zohľadní, že nesplnenie tohto kritéria je spôsobené predovšetkým vypuknutím pandémie a s ňou spojené zvyšovanie deficitov a zadlžovania krajín, nakoľko Chorvátsko do roku 2019 na základe údajov výrazne znižovalo úroveň dlhu a približovalo sa k referenčnej hodnote. Chorvátsku by v prípade zohľadnenia daného faktoru mohlo postačovať na splnenie podmienok vypracovanie konkrétného plánu pre znižovanie ukazovateľov stavu verejných financií v najbližších rokoch a eurozóna by sa v januári roku 2023 rozrástla o dvadsiaty členský štát.

Bulharsko ako druhá analyzovaná krajina dlhodobo viac menej plní konvergenčné kritéria týkajúce sa predovšetkým úrovne verejného dlhu, ktorý je od vstupu krajiny do EÚ až po súčasnosť na výrazne nižšej úrovni ako je stanovená referenčná hodnota 60%. Ďalším kritériom, v ktorom Bulharsko ani raz neprekročilo referenčnú hodnotu počas sledovaného obdobia sú dlhodobé úrokové sadzby, ktoré sú výrazne nižšie ako požadovaná hodnota. To sa však nedá povedať o kritériu cenovej stability a deficitu ŠR, nakoľko práve od roku 2020 obe z týchto kritérií v Bulharsku zaznamenávali vyššie hodnoty ako je povolené. Pri oboch kritériách môžeme konštatovať, že ich vývoj a následné splnenie bude vo veľkej miere ovplyvnené súčasnou pretrvávajúcou situáciou na európskom kontinente. Na jednej strane kritérium deficitu verejných financií môže byť v budúcnosti naďalej ovplyvňované pandemiou koronavírusu, nakoľko riziko vypuknutia ďalších vln pandémie a s nimi prichádzajúce zvyšovanie výdavkov na podporu ekonomiky je stále veľmi vysoké, na druhej strane však súčasná nepredvídateľná situácia v Európe môže výrazne vplývať na ekonomiku naprieč celým svetom a výnimkou nebude ani Bulharsko. Práve pri kritériu cenovej stability v Bulharsku sme spomínali ako jedno z obrovských potenciálnych rizík piatu najvyššiu energetickú závislosť Bulharska spomedzi všetkých krajín EÚ od ropy a zemného plynu pochádzajúceho z Ruska. V prípade naplnenia v súčasnosti diskutovaného scenára o odpojení sa EÚ od ropy a plynu pochádzajúcich z Ruska alebo v prípade ak by boli zastavené dodávky týchto komodít pre EÚ z ruskej strany, mohlo by to znamenať veľmi vážne problémy pre bulharskú ekonomiku a výrazné zhoršenie v oblasti plnenia konvergenčných kritérií krajiny.

Ďalším potenciálnym problémom pre pristúpenie by mohol byť vysoký stupeň korupcie v krajine. Na základe získaných dát dosiahlo Bulharsko najhoršie umiestnenie v rámci vnímania miery korupcie spomedzi všetkých krajín EÚ. Práve problém korupcie je označovaný ako za jednu z hlavných príčin prehlbovania chudoby v Bulharsku, nakoľko spomínaný problém zabraňuje krajine dosiahnuť trvalý hospodársky rast, znižuje investície a zabraňuje využitiu plného potenciálu krajiny. Na základe dát Eurostatu z roku 2020 žije pod hranicou chudoby až 23,8%, čo je približne 1,5 milióna občanov Bulharska. Problémy s korupciou v Bulharsku a z nej vyplývajúce dopady na ekonomiku krajiny považujeme za ďalšiu možnú prekážku vstupu do eurozóny. Aj keď by Bulharsko splnilo všetky potrebné konvergenčné kritériá, práve nedostatočná eliminácia korupčného správania by mohla vyvolať odpor niektorých členských krajín, ktoré práve kvôli rozšírenej korupcii a kriminalite v Bulharsku dlhodobo blokujú jeho vstup do Schengenského priestoru.

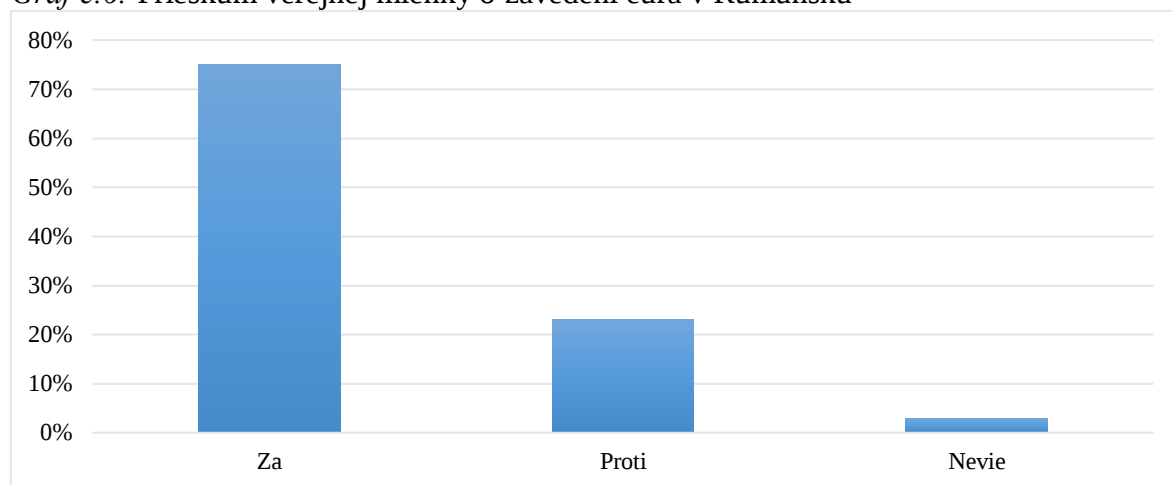
Možná konzistentnosť zachovania rovnakého názoru aj pri prijatí eura v Bulharsku môže potenciálne ohroziť očakávaný dátum vstupu v roku 2024.

4.2 Krajiny s odhadovaným časom prijatia eura v rokoch 2027 - 2029

4.2.1 Rumunsko

Rumunsko je v súčasnosti ďalšou krajinou v EÚ, ktorá jasnejšie konkretizuje dátum prijatia eura aj keď už niekoľkokrát za sebou nesplnila stanovený termín. Prvotné odhady pre zavedenie spoločnej meny v tejto krajine boli datované na rok 2014, avšak z dôvodu nedosahovania dostatočnej konvergenencie bol plán prijatia eura presunutý na rok 2019 a neskôr na rok 2024. Na základe vyjadrení predstaviteľov rumunskej vlády však krajina nesplní kritéria pre prijatie eura do roku 2024 a prišlo k ďalšiemu presunu na rok 2027 až 2029. Rumunsko má dlhodobo problém splniť konvergenčné kritériá a podobne ako v Bulharsku a Chorvátsku pretrvávajú v krajine problémy s korupciou, chudobou obyvateľov a nízkou pripravenosťou inštitúcií na pristúpenie do eurozóny.

Graf č.6: Prieskum verejnej mienky o zavedení eura v Rumunsku

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://europa.eu/eurobarometer>

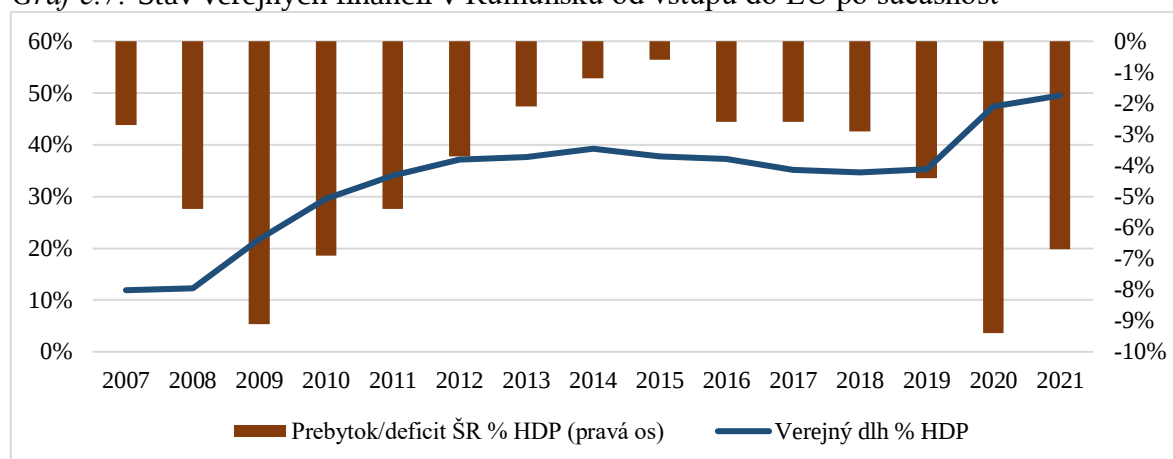
Na grafe č.6 môžeme vidieť výsledok prieskumu verejnej mienky o zavedení eura v Rumunsku. Ako môžeme vidieť podpora zavedenia jednotnej meny medzi obyvateľmi Rumunska je výrazne vyššia ako medzi obyvateľmi Chorvátska či Bulharska. Na základe prieskumu z roku 2021 až 75% Rumunov má pozitívny názor na vstup ich krajiny do eurozóny. Podpora medzi obyvateľmi je dokonca najvyššia spomedzi všetkých ostatných krajín EÚ, ktoré doteraz nevstúpili do spoločnej menovej únie. Sila podpory zavedenia eura medzi obyvateľmi rastie, nakoľko oproti prieskumu z roku 2020 vzrástla o 11%.

Výrazný nárast oproti roku 2020 bol zaznamenaný aj v rámci prieskumu ohľadom pozitívneho dopadu zavedenia eura na rumunskú ekonomiku, ktorý predstavoval navýšenie o 13%. Avšak v otázke či je Rumunsko pripravené prijať spoločnú menu až 69% vyjadrilo záporné stanovisko. Za týmto výsledkom môžeme práve hľadať nedôveru občanov vo vládnú garnitúru a nedostatočné plnenie kritérií potrebných pre vstup do eurozóny. Na druhej strane však výrazná podpora medzi občanmi je spôsobená vidinou využívania výhod plynúcich zo zavedenia eura v podobe ušetrenia nákladov na výmenu meny a využívania jednotnej meny v ostatných 19 krajinách.

4.2.2 Súčasný stav plnenia konvergenčných kritérií v Rumunsku

Kritérium udržateľnosti verejných financií

Graf č.7: Stav verejných financií v Rumunsku od vstupu do EÚ po súčasnosť

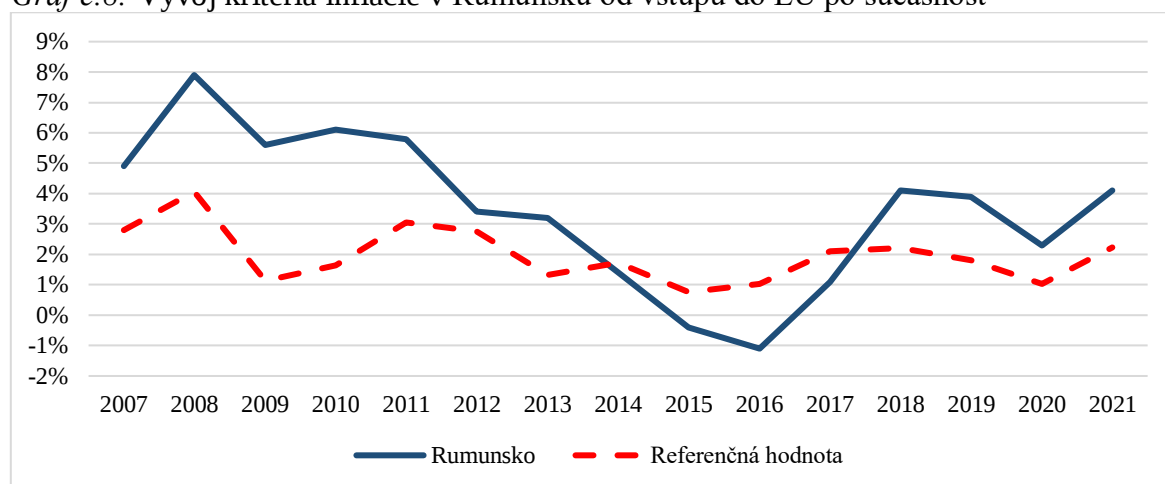
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

V rámci grafu č.7 môžeme vidieť ukazovatele vývoja verejných financií v Rumunsku od vstupu krajiny do EÚ až po súčasnosť. Z grafu môžeme vidieť, že vývoj ukazovateľa verejného dlhu mal počas celého sledovaného obdobia rastúcu tendenciu, kedy Rumunsko vstupovalo do EÚ s dlhom na úrovni 11,9% a v roku 2021 sa úroveň dlhu vyšplhala na hodnotu 49,5%. Aj napriek neustálemu rastu verejného dlhu, jeho hodnoty nepresiahli od vstupu krajiny do EÚ úroveň referenčnej hodnoty 60% HDP. Na druhej strane plnenie kritéria 3% deficitu bolo častokrát porušené a v niektorých obdobiach išlo o viacnásobné zvýšenie deficitu ako je povolená referenčná hodnota. Opakovane nesplnené kritérium deficitu štátneho rozpočtu bolo jedným z dôvodov prečo Rumunsko viackrát od jeho vstupu do EÚ oddialilo prijatie spoločnej európskej meny. Narastajúci deficit viedol k nárastu dlhu krajiny až na úroveň skoro 50% HDP v roku 2021. Podobne ako

u predošlých krajín v roku 2020 prišlo k výraznému nárastu deficitu a súčasne aj verejného dlhu krajiny, nakoľko hodnota deficitu 9,4% v tomto období, presiahla dokonca jeho úroveň z čias finančnej krízy o 0,3%. Práve výrazne narastajúci deficit a zadlženie viedli v roku 2021 k prijatiu odporúčania zo strany Európskej rady o odstránení nadmerného deficitu do roku 2024. Európska rada apeluje na realizáciu potrebných reforiem v krajine a tiež stanovila cieľ deficitu na rok 2022 na úroveň 6,2% HDP, v roku 2023 na 4,4% a v roku 2024 by sa mal dostať pod hranicu splniteľnosti kritéria s úrovňou 2,9%. Či budú odporúčania Európskej rady naplnené do roku 2024 je v súčasnej situácii naozaj ťažko predpovedať. Ako aj pri predchádzajúcich krajinách aj rumunská ekonomika bude z veľkej časti ovplyvňovaná predovšetkým vývojom či už pandémie a jej možnými ďalšími dopadmi alebo vznikom ekonomických škôd v dôsledku súčasného vojenského konfliktu. Na základe údajov Eurostatu podobne ako Bulharsko aj Rumunsko sa vyznačuje pomerne silnou závislosťou od ruského plynu a ropy aj keď výrazne menším podielom, a to 45%. Avšak aj tento podiel závislosti by v prípade zastavenia dodávok mohol výrazne narušiť hospodárstvo krajiny a s tým spojené zvyšovanie deficitu na odstraňovanie škôd spôsobených práve týmto faktorom. Rumunsko má v prípade ak by nenastali výrazné komplikácie veľkú príležitosť využiť toto obdobie na znižovanie deficitov štátneho rozpočtu a verejného dlhu a tým sa priblížiť k naplneniu cieľu vstupu krajiny do eurozóny v rokoch 2027 až 2029.

Kritérium inflácie

Graf č.8: Vývoj kritéria inflácie v Rumunsku od vstupu do EÚ po súčasnosť

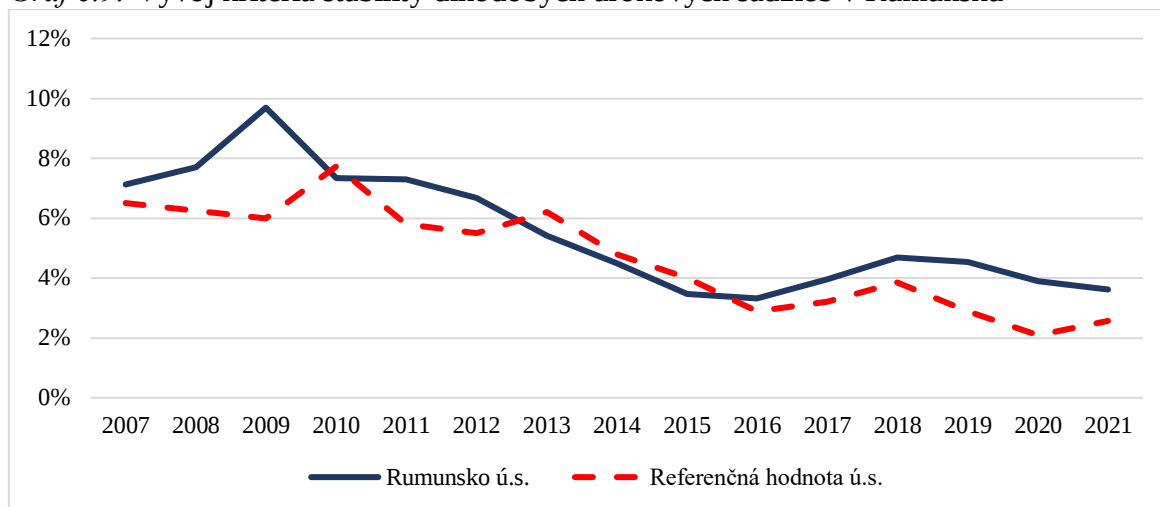

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Graf č.8 zobrazuje vývoj kritéria cenovej stability v Rumunsku od vstupu krajiny do EÚ až po súčasnosť. Z dát získaných z Eurostatu vyplýva, že hodnota inflácie v Rumunsku vysoko presahovala úroveň referenčnej hodnoty počas celého sledovaného obdobia s výnimkou rokov 2014 až 2017. Kritérium cenovej stability je ďalším z kritérií, ktoré bolo dlhodobo nesplnené zo strany Rumunska a výrazne prispelo k stavu, že vstup do eurozóny bol niekoľkokrát odložený. Z daného grafu vyplýva, že rumunská mena sa vyznačuje veľkou nestabilitou a dosahovaná miera inflácie výrazne vplýva na znižovanie životnej úrovne v krajine. Aj samotný výhľad do budúcnosti v oblasti cenovej stability je oveľa skeptickejší, nakoľko odhadovaná ročná miera inflácie na základe dát Národnej banky Rumunska by na konci roku 2022 mala byť na úrovni 9,6%. V súčasnosti ak vychádzame z predikcií Národnej banky Rumunska, inflácia v krajine by sa mala dostať do cieľového pásma až koncom roka 2023 s úrovňou 3,2%. Pri tejto predikcii národnej banky však musíme predpokladať, že odhady môžu byť narušené práve súčasným zvyšovaním cien energií a potravín, čo v konečnom dôsledku očakáva aj samotná centrálna banka Rumunska, nakoľko v reporte z februára 2022 udáva, že práve predikcie môžu byť naplnené iba v prípade, že nepríde k náhlemu zdražovaniu cien energií. V súčasnosti však len ťažko môžeme predpovedať scenár vývoja cien energií, nakoľko ako sme už pri Bulharsku spomínali pandémie a energetická závislosť krajín od Ruska, môže významne ovplyvniť vývoj inflácie v Rumunsku v najbližších rokoch. Rumunsko sa podobne ako Bulharsko vyznačuje pomerne silnou závislosťou od zemného plynu na úrovni 45%, čo by v prípade ohrozenia dodávok mohlo spôsobiť vysoký nárast cien a vyvolať veľké dopady na rast inflácie v krajine.

Kritérium dlhodobých úrokových sadzieb

Graf č.9: Vývoj kritéria stability dlhodobých úrokových sadzieb v Rumunsku

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Posledným hodnoteným kritériom v rámci grafu č.9 je konvergencia dlhodobých úrokových sadzieb. Na základe spracovaných údajov môžeme vidieť, že dosiahnutie referenčnej hodnoty bolo splnené iba v období rokov 2013 až 2016, v ostatných obdobiach úroveň dlhodobých úrokových sadzieb presahovala úroveň referenčnej hodnoty. Avšak ako môžeme vidieť od vstupu do EÚ po rok 2021 prišlo k výraznejšiemu znižovaniu daného ukazovateľa. Najnižšia dosiahnutá úroveň predstavovala hodnotu 2,9 v roku 2016, kedy ide práve o obdobie, v ktorom Rumunsko v rámci ukazovateľa cenovej stability zaznamenávalo defláciu. Od tohto obdobia však dané konvergenčné kritérium nebolo ani raz naplnené. Dlhodobo vyššie úrokové sadzby sú ďalším z kritérií, ktoré Rumunsko nespĺňalo pre možné prijatie eura v predošlých rokoch. V poslednom hodnotenom období v roku 2021 bola úroveň daného indikátora presne o 1% vyššia ako je stanovená referenčná hodnota. V najbližších rokoch podľa predikcií môžeme očakávať, že dané kritérium opäť nebude splnené, nakoľko očakávaná rastúca miera inflácie môže opäť navýšiť dlhodobé úrokové sadzby nad úroveň referenčnej hodnoty.

4.2.3 Záverečné hodnotenie Rumunsko

Na základe vyhodnotenia konvergenčných kritérií pre Rumunsko môžeme konštatovať, že krajina dlhodobo nespĺňa podmienky pre vstup do eurozóny aj keď už od svojho vstupu do EÚ niekoľkokrát stanovila potenciálny dátum prijatia jednotnej európskej meny. Posledným stanoveným dátumom je obdobie rokov 2027 až 2029. Čo sa týka jednotlivých konvergenčných kritérií rumunská mena nie je momentálne súčasťou

mechanizmu ERM II, nakoľko podľa vyjadrení vládnych predstaviteľov by sa tak malo stať až v priebehu rokov 2024 až 2025. Čo sa týka kritéria udržateľnosti verejných financií, momentálne Rumunsko spĺňa kritérium verejného dlhu, avšak dlhodobo prichádza k výrazne vyšším hodnotám deficitu verejných financií ako je stanovená referenčná hodnota 3% HDP. Práve tento faktor výrazne ovplyvňuje nárast verejného dlhu, ktorý je síce v súčasnosti pod úrovňou referenčnej hodnoty, avšak v prípade, že rast deficitov bude pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, môže prísť k navýšeniu jeho hodnoty až nad referenčnú úroveň 60% HDP. V rámci ostatných ukazovateľov krajina nedosahuje potrebný stupeň konvergenzie, nakoľko hodnoty inflácie a úroveň dlhodobých úrokových sadzieb sa nachádzali od vstupu krajiny do EÚ až po súčasnosť na výrazne vyšších hodnotách ako je hranica splniteľnosti kritérií.

Budúci vývoj v Rumunsku a jeho začlenenie v rokoch 2027 až 2029 do eurozóny bude závisieť od niekoľkých faktorov. Spoločný faktor Bulharska a Rumunska, ktorý negatívne ovplyvňuje ekonomickú situáciu v krajine je miera korupcie, ktorá je v Rumunsku na základe údajov Transparency international druhou najväčšou v EÚ. Pre krajinu bude v napredovaní v budúcnosti veľmi dôležitý, aby bol faktor korupcie v čo najväčšej miere eliminovaný a prišlo k zásadným reformám v oblasti súdnictva, verejnej správy, zdravotníctva, školstva a ďalších oblastí, ktoré prispievajú k pozdvihnutiu životnej úrovne obyvateľstva a ich dôvery v samotný štát. Vyriešenie spomínaných problémov by mohlo zastaviť výraznú emigráciu obyvateľov Rumunska, ktorí odchádzajú z krajiny za lepšími podmienkami do iných štátov EÚ. Rumunsko v dôsledku emigrácie výrazne stráca podiel pracujúcej populácie, čo prispieva k nižšiemu hospodárskemu rastu krajiny, zníženiu potenciálu ekonomiky, výpadku daňových príjmov štátu a zvyšuje podiel starnúcej populácie, čo zvyšuje tlak na verejné výdavky krajiny v podobe vysokých výdavkov na zabezpečenie sociálnych dávok. Práve spomínaný problém s korupciou môže podobne ako pri Bulharsku zabráňovať vo vstupe krajiny do eurozóny, nakoľko Bulharsko spoločne s Rumunskom sú krajinami, ktorých pristúpenie do schengenského priestoru je dlhodobo vetované členskými krajinami EÚ práve z dôvodu vysokej miery korupcie a kriminality v krajine. Práve zachovanie jednotného názoru Nemecka a Holandska aj pri pristúpení krajiny do eurozóny by mohlo predstavovať potenciálnu prekážku pre prijatie eura v Rumunsku.

Budúci vývoj a splnenie konvergenčných kritérií bude podobne ako v ostatných krajinách vo veľkej miere ovplyvňovaný vývojom pandémie a súčasného konfliktu a z nich plynúcich dopadov na ekonomiku. Práve nepredvídateľné situácie, ktorým v súčasnosti

čelí Európa a celý svet môžu výrazné vplývať na vývoj plnenia konvergenčných kritérií v Rumunsku a môžu spôsobiť ešte výraznejšie prehĺbenie problémov a aj napriek snahe Rumunska prijať jednotnú menu v roku 2027 až 2029 môže byť tento plán opäť oddialený na neskoršie obdobie. Avšak v prípade, že by prišlo k zlepšeniu situácie, Rumunsko by v prípade realizácie potrebných reforiem, zníženia miery korupcie, efektívnejšieho využívania zdrojov na podporu ekonomiky a zodpovednej politiky vládnych predstaviteľov, mohlo v stanovenom čase zaviesť euro a rozšíriť tak mapu eurozóny o ďalšiu krajinu.

4.3 Krajiny, ktoré doposiaľ nestanovili čas prijatia eura

4.3.1 Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Švédsko

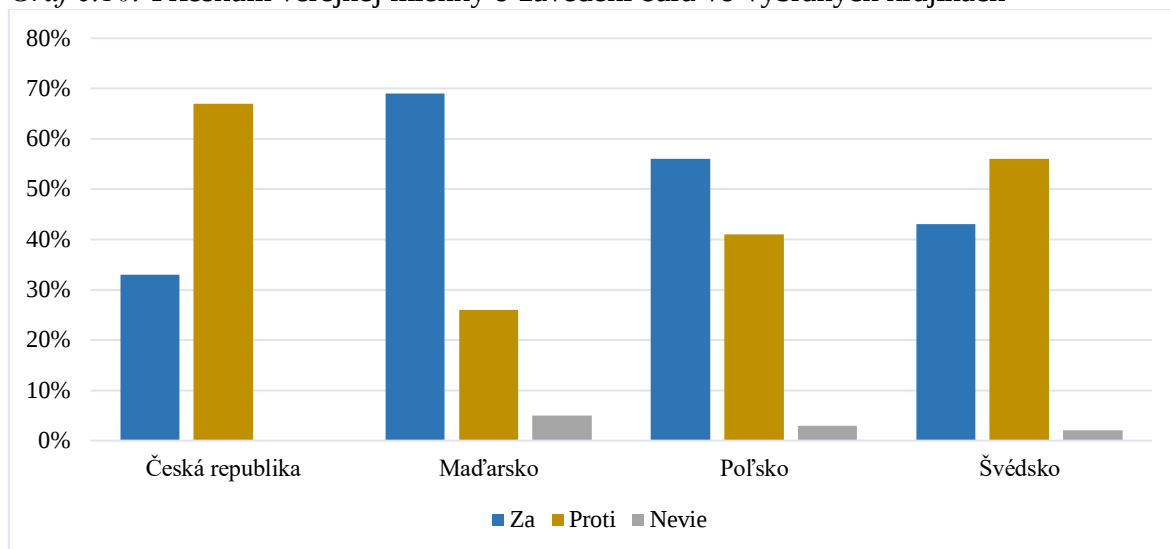
Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Švédsko sa v súčasnosti vyznačujú spoločným aspektom, ktorým je nejasný postoj k zavedeniu jednotnej európskej meny. Ani jedna z krajín doposiaľ nestanovila konkrétny dátum prijatia eura v budúcnosti aj keď niekoľkokrát v minulosti bol z ich strany stanovený konkrétny časový horizont pre možný vstup do eurozóny, avšak nikdy neprišlo k jeho naplneniu.

V rámci krajín V4, ktoré doposiaľ neprijali euro hrá výraznú rolu predovšetkým politický aspekt, kedy poprední lídri krajín dlhodobo odmietajú vstup do spoločnej menovej únie na základe rôznych argumentov a taktiež je veľa krát diskutované samotné členstvo Poľska a Maďarska v EÚ. Pri oboch krajinách v súčasnosti prevláda určité napätie vo vzťahu k EÚ, ktoré je výsledkom dlhodobého procesu a orientácie popredných lídrov krajín. V súčasnosti medzi Poľskom a EÚ prevláda napätie z dôvodu súdnej reformy, ktorá bola realizovaná v krajine a bola označená za reformu, ktorá je v rozpore s právom EÚ. Na základe tejto reformy podľa inštitúcií EÚ prichádza k možnému narušeniu dôveryhodnosti a neustrannosti súdneho systému v Poľsku, čo je v plnom rozpore so zásadami EÚ. Poľsko však dlhodobo od roku 2017 nerešpektovalo výzvy na úpravu tejto reformy a posilnenie dôvery v súdny systém v krajine, čoho dôsledkom bolo vylúčenie poľskej súdnej rady z Európskej siete súdnych rád. Práve problém reformácie súdnictva môže v budúcnosti priniesť potenciálny veľký spor medzi Poľskom a predstaviteľmi EÚ, ako aj samotnými členskými krajinami, ktoré už dlhodobo kritizujú túto krajinu za realizáciu spomínaných krokov. Niektorí predstavitelia dokonca spájajú tento konflikt aj s vystúpením Poľska z EÚ. Ak sa však pozrieme na prieskumy realizované prostredníctvom eurobarometra

o členstve Poľska v EÚ, zistíme, že až 68% opýtaných v Poľsku považuje členstvo ich krajiny v EÚ za prospešné a podpora členstva je dokonca najvyššia spomedzi všetkých krajín V4. Ak by však prichádzalo k stupňujúcemu sa napätiu z dôvodu neustáleho nerešpektovania nápravy reformných opatrení v oblasti súdnictva mohlo by to spôsobiť obrovské problémy aj so samotným členstvom Poľska v EÚ, nakoľko by prichádzalo k neustálemu narušeniu základných právnych princípov EÚ. Samotné prijatie eura v krajine je v súčasnosti v nedohľadne a politickí predstavitelia jasne deklarujú, že vstup Poľska do eurozóny v najbližších rokoch je veľmi nereálny.

Ďalšou krajinou, ktorá sa v súčasnosti vyznačuje veľmi napätými vzťahmi s EÚ a dlhodobo odmieta prijatie eura je Maďarsko. Krajina je od roku 2010 ovplyvňovaná politikou strany Viktora Orbána, ktorej smerovanie a názory sú častokrát odlišné ako u zvyšných členských krajín EÚ. Podobne ako Poľsko aj Maďarsko bolo označené za krajinu, kde prichádza k porušovaniu právnych princípov EÚ, ktorá po prvýkrát v histórii využila proti členskému štátu realizáciu mechanizmu podmienenosti. Tento mechanizmus podmieňuje Maďarsko ako aj Poľsko, že v prípade ak nebudú napravené princípy demokracie a právneho štátu v oboch krajinách, príde k zastaveniu čerpania eurofondov. Obe z krajín v súčasnosti predstavujú určité riziko pre samotnú EÚ, nakoľko smerovanie politik lídrov a prípadné prehĺbovanie sporov v budúcnosti môže výrazne prispieť k potenciálnej destabilizácii EÚ. Samotný vstup Maďarska do eurozóny je v súčasnosti v nedohľadne, nakoľko súčasná vládna strana dlhodobo odmieta zavedenie jednotnej spoločnej meny a vyhlasuje, že maďarský forint je mena s dlhodobou perspektívou. Na druhej strane však evidujeme vyjadrenia opozičných strán v Maďarsku, ktoré vo veľkej miere podporujú myšlienku prijatia eura. Opozičné strany deklarovali vo svojej volebnej kampani v roku 2022, že v prípade ak by sa ujali vlády v Maďarsku, chceli by, aby sa ich krajina stala členom eurozóny do piatich rokov. Aj keď v roku 2022 opozícia v Maďarsku nevyhrala parlamentné voľby, môžeme predpokladať, že v prípade zmeny vlády v nasledujúcich rokoch a odstránenia politickej prekážky pre prijatie eura by Maďarsko mohlo pristúpiť k zodpovednému plneniu konvergenčných kritérií a prijať jednotnú európsku menu.

Graf č.10: Prieskum verejnej mienky o zavedení eura vo vybraných krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://europa.eu/eurobarometer>

Na grafe č.10 môžeme vidieť výsledok prieskumu verejnej mienky o zavedení eura v ČR, Maďarsku, Poľsku a Švédsku. Z údajov vyplýva, že zatiaľ čo medzi občanmi Poľska a Maďarska prevláda kladné stanovisko k vstupu ich krajiny do eurozóny, na druhej strane v ČR a vo Švédsku väčšia polovica opýtaných vyjadrila negatívny postoj k prijatiu eura v ich krajine. Negatívny postoj k zavedeniu spoločnej európskej meny v Česku je dlhodobý s pomerne rastúcou tendenciou, ktorá vyplýva z historických dát centra pre výskum verejnej mienky v Českej republike. Ak sa na základe dát pozrieme na vývoj verejnej mienky o zavedení eura od vstupu krajiny do EÚ zistíme, že kým v čase vstupu bolo 56% občanov pre zavedenie eura a 35% proti, v roku 2021 je tento pomer opačný, kým za podporu prijatia eura je iba 33% proti je už spomínaných 67%. Nedôvera českých občanov rástla predovšetkým v roku 2010, v čase keď eurozóna čelila kríze Grécka. V tomto čase prišlo k výraznému zvratu názoru verejnej mienky, kým za vstup do eurozóny bolo 21% proti bolo až 75%. Rastúci odpor občanov spôsobovala predovšetkým nedôvera v stabilitu eurozóny a obavy z možných výdavkov súvisiacich s potenciálnym zachraňovaním ďalších krajín v prípade gréckeho scenára. Od tohto obdobia nastal rast nedôvery v euro, ktorý v roku 2016 dosiahol až 78%. Rastúca nedôvera občanov k euru výraznou mierou prispieva k politickej nevôli, nakoľko žiadna z politických strán si netrúfa kvôli strate politických bodov predniesť myšlienku vstupu krajiny do eurozóny. Od roku 2020 však miera odporu začala mierne klesať a zo 75% v roku 2019 klesla na 67% v roku 2021. Za týmto poklesom môžeme hľadať jednotu krajín spoločnej menovej únie pri odstraňovaní ekonomických škôd, nakoľko občania Českej republiky výrazne vnímajú, že eurozóna je

v súčasnosti stabilnejšia ako v rokoch jej krízy a potenciálne členstvo v nej by mohlo Česku priniesť výhody v podobe ekonomickej podpory.

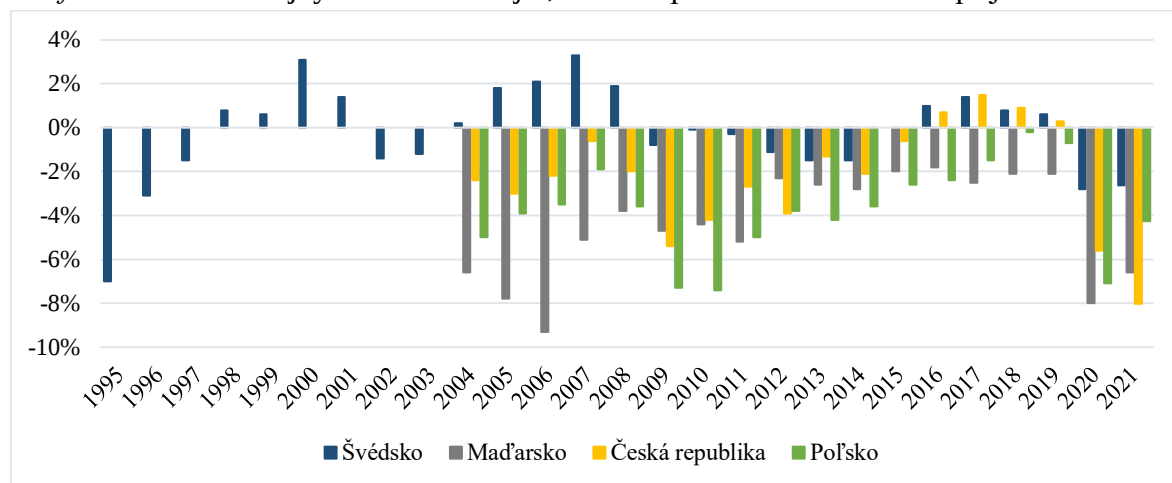
Veľmi podobný aspekt vplývajúci na zavedenie eura prevláda v súčasnosti aj vo Švédsku za čím svedčí aj fakt, že kladne sa v rámci realizovaného prieskumu pre vstup krajiny do eurozóny vyjadrilo 43% opýtaných naopak proti bolo až 56%. Švédski občania dlhodobo odmietajú prijatie eura vo svojej krajine konkrétne od roku 2003, kedy sa v krajine realizovalo referendum, v ktorom až 56% obyvateľov odmietlo vstup ich krajiny do spoločnej menovej únie. Od tohto obdobia prichádzalo dokonca k čoraz väčšiemu odporu zo strany obyvateľstva, nakoľko ak vychádzame z údajov švédskeho štatistického úradu, kým v roku 2003 bolo proti zavedeniu eura 56% obyvateľov, v roku 2011 to bolo až 81%. Za týmto obrovským nárastom nedôvery občanov v euro stála podobne ako v ČR predovšetkým kríza v eurozóne. Od roku 2012 prichádza k miernemu poklesu nedôvery v euro, ktorý je v súčasnosti podľa štatistického úradu Švédska na úrovni 63%, čo predstavuje navýšenie v porovnaní s prieskumom eurobaromatera o 7%. Z oboch týchto prieskumov, ktoré boli realizované dvomi odlišnými inštitúciami vyplýva, že v súčasnosti stále pretrváva skôr skeptický názor zo strany obyvateľov na zavedenie eura ako národnej meny vo Švédsku. Podobne ako v ČR aj politickí predstavitelia vo Švédsku euro dlhodobo odmietajú z dôvodu práve nedôvery obyvateľstva v spoločnú európsku menu.

Opačný názor však majú občania Maďarska a Poľska, kde miera podpory prijatia eura je väčšia ako nesúhlas s jeho zavedením. Aj napriek dlhodobému odmietaniu eura zo strany maďarskej vlády podpora pre zavedenie eura je na úrovni 69%. Ak však dané výsledky eurobarometra porovnáme s výsledkami, ktoré realizovala inštitúcia Republikon v Maďarsku zistíme, že výrazná podpora zavedenia eura pochádza práve od voličov opozičných strán, kde až 67% opýtaných je za vstup Maďarska do eurozóny. Naopak súhlas s prijatím eura v krajine vyjadrilo 51% voličov vládnej strany. Podpora vstupu do eurozóny je taktiež vyššia aj medzi občanmi Poľska, kde 56% voličov je za prijatie eura v ich krajine. Silnejšia podpora zavedenia eura v Poľsku však podľa nášho názoru vyplýva práve z presvedčenia občanov krajiny, že patria do EÚ a práve prijatie eura by ich krajinu posunulo bližšie k jadru EÚ. Smerovanie Poľska na ceste k euru bude podobne ako v Maďarsku závisieť od budúceho politického vývoja, nakoľko aj medzi politickými stranami v Poľsku sa v súčasnosti nachádzajú strany, ktoré sú oveľa viac naklonené k prijatiu eura v krajine ako súčasná vláda.

4.3.2 *Súčasný stav konvergenzie v Českej republike, Maďarsku, Poľsku, Švédsku*

Kritérium udržateľnosti verejných financií

Graf č.11: Saldo verejných financií krajín, ktoré doposiaľ nestanovili čas prijatia eura

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

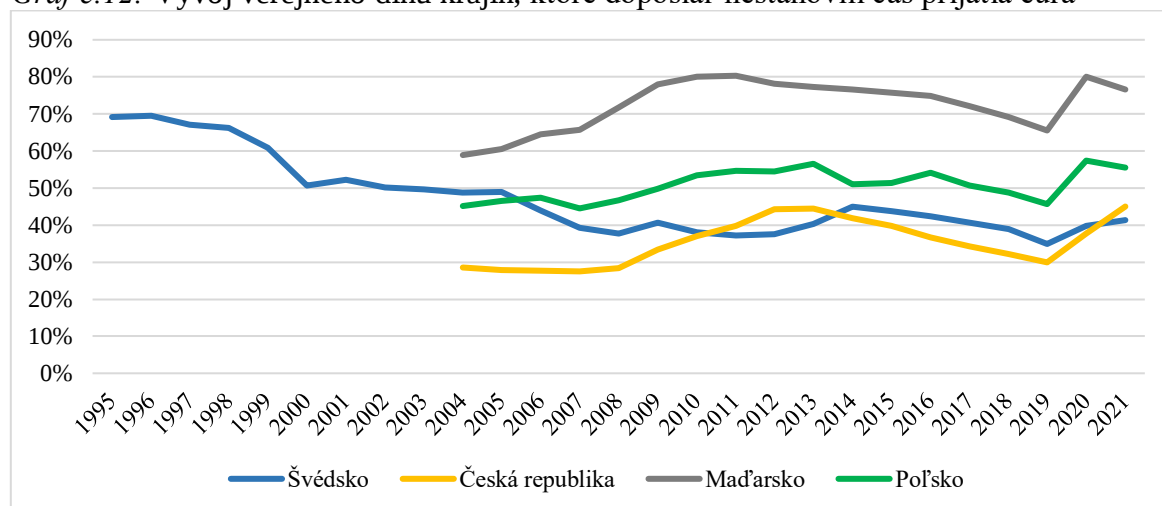
Na základe dát získaných z Eurostatu môžeme vidieť vývoj konvergenčného kritéria deficitu verejných financií ako podiel na HDP krajiny od roku 1995 až do roku 2021, nakoľko pozorované obdobie začína vstupom Švédska do EÚ. Práve Švédsko si v porovnaní s krajinami V4, ktoré nie sú členmi eurozóny viedlo najlepšie v rámci daného kritéria. Od roku 1997 neprišlo ani raz počas sledovaného obdobia k presiahnutiu referenčnej hodnoty 3% HDP, dokonca ani v čase vypuknutia pandémie, kedy prichádzalo k výraznému nárastu deficitov naprieč všetkými krajinami sveta. Za týmto veľmi pozitívnym vývoj môžeme hľadať predovšetkým zodpovednú fiškálnu politiku krajiny, ktorej výsledkom je jeden z najlepších stavov verejných financií v EÚ.

Spomedzi krajín V4, ktoré neprijali euro si najlepšie počas sledovaného obdobia viedla ČR, ktorá hneď po vstupe do EÚ až do vypuknutia finančnej krízy v roku 2009 zaznamenávala deficit verejných financií nižší ako je stanovená referenčná hodnota 3%. V rokoch 2009 a 2010 Česká republika zaznamenala deficity nad povolenou úrovňou, avšak od roku 2012 prichádzalo k postupnému znižovaniu deficitov, ktoré viedlo k vytvoreniu prebytku ŠR v roku 2016. Od tohto obdobia krajina výrazne spĺňala kritérium 3% HDP a išlo o prvý prebytok štátneho rozpočtu od roku 1994. Za vytvorením prebytku stál predovšetkým zvýšený výber daní, ako aj pokles investícií štátu. Od roku 2016 až do obdobia pred vypuknutím pandémie ČR výrazne dosahovala úrovne splnenia

deficitu verejných financií. Avšak vypuknutie pandémie v roku 2020 výrazne narušilo tento pozitívny trend a deficit ČR narástol až na 5,6%. V roku 2021 by podľa odhadov malo prísť k nárastu deficitu na úroveň 8% HDP, čo je veľmi výrazne nad úrovňou referenčnej hodnoty a dokonca ide o najväčší deficit ČR od vstupu do EÚ.

Maďarsko po vstupe do EÚ dlhší čas nenapĺňalo potrebný stupeň konvergenzie, nakoľko po prvýkrát splnilo podmienku 3% HDP až v roku 2012. Od tohto obdobia podobne ako ČR, Maďarsko spĺňalo úroveň referenčnej hodnoty až do roku 2019 aj keď ani v jednom sledovanom roku nezaznamenalo prebytok ŠR. V čase vypuknutia pandémie zaznamenalo druhý najvyšší deficit od vstupu do EÚ a najvyšší deficit spomedzi krajín V4, ktoré neprijali euro. Podobne ako Maďarsko aj Poľsko dlhodobo nespĺňalo potrebné hodnoty deficitu, nakoľko až od roku 2015 môžeme vidieť deficit pod úrovňou 3% HDP a jeho postupné znižovanie v nasledujúcich rokoch, ktoré bolo výrazne narušené práve v roku 2020. Čo sa týka samotného hodnotenia, všetky tri krajiny V4 spĺňali od roku 2015 až po vypuknutie pandémie kritérium deficitu verejných financií pod 3%. Aj keď sa v nasledujúcich rokoch očakáva postupné znižovanie deficitov, v súčasnej situácii je však veľmi ťažko predpovedať, či sa hodnoty deficitov vrátia na úroveň pred pandemiou a krajiny budú spĺňať konvergenčnú hodnotu 3% HDP.

Graf č.12: Vývoj verejného dlhu krajín, ktoré doposiaľ nestanovili čas prijatia eura

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Druhým z ukazovateľov stavu udržateľnosti verejných financií je podiel verejného dlhu na HDP krajiny. Na základe spracovaných údajov Eurostatu môžeme vidieť vývoj kritéria verejného dlhu vo Švédsku a v krajinách V4, ktoré doposiaľ neprijali euro za svoju národnú menu. Z dát vyplýva, že referenčnú hodnotu 60% HDP v rámci daného kritéria

porušovalo takmer počas celého sledovaného obdobia Maďarsko, kde úroveň dlhu dosahovala v období finančnej krízy až 80% HDP. Postupnému znižovaniu verejného dlhu môžeme vidieť už v spomínanom období rokov 2014 až 2019, kedy prichádzalo aj k znižovaniu deficitov ŠR. Najlepšími číslami v rámci daného ukazovateľa sa vyznačuje ČR spoločne so Švédskom. V prípade ČR bol verejný dlh v sledovanom období najmenší spomedzi všetkých krajín V4 vrátane Slovenskej republiky. Ako môžeme vidieť od vstupu krajiny do EÚ verejný dlh narastal až do roku 2014, čo bolo spôsobené predovšetkým dôsledkami finančnej krízy. Od roku 2014 však môžeme vidieť pokles ukazovateľa verejného dlhu Česka, nakoľko v tomto období podľa dát Ministerstva financií Českej republiky neprichádzalo k samotnému znižovaniu dlhu, ale prichádzalo predovšetkým zvyšovaniu rastu tempa HDP, v dôsledku čoho prichádzalo k relatívnemu zníženiu dlhu ako podielu na HDP.

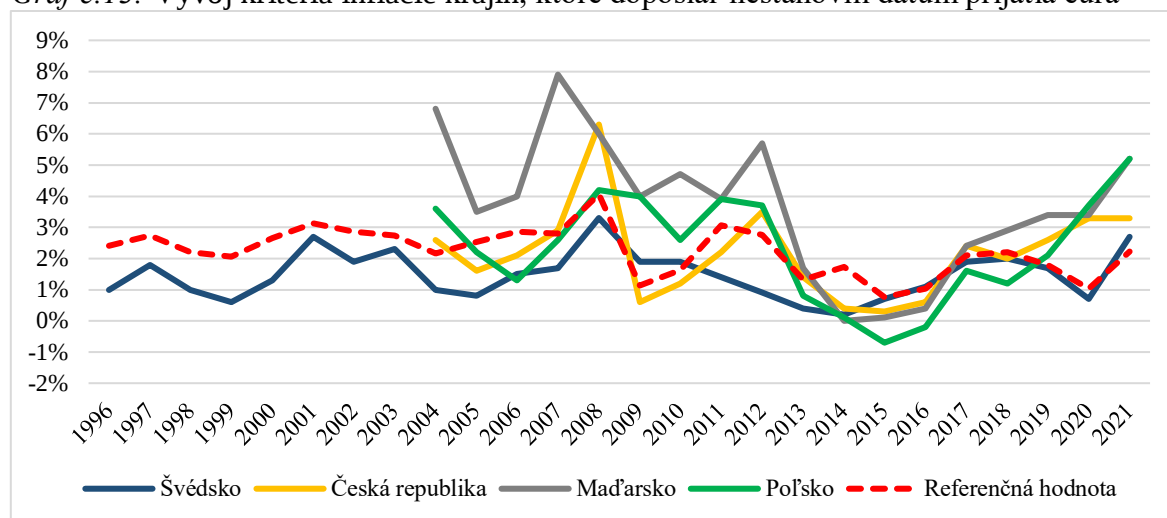
Po dlhom období jedného z najnižších dlhov nielen v rámci vyšehradskej skupiny, ale taktiež v celej EÚ, v súčasnosti Česká republika disponuje jedným z najviac narastajúcich dlhov v EÚ. Odhadovaný dlh v roku 2021, ktorý môžeme vidieť aj v rámci grafu č.12 by mal dosiahnuť úroveň 45,01% HDP. V nasledujúcich rokoch sa odhaduje ďalší nárast verejného dlhu až na úroveň presahujúcu 55% HDP, čo by viedlo k aktivácii mechanizmu dlhovej brzdy. Vývoj kritéria verejného dlhu tak v Českej republike v súčasnosti spĺňa referenčnú hodnotu 60% HDP, avšak v prípade, že by sa tempo rastu daného indikátora zrýchľovalo aj v ďalších rokoch, môže prísť aj k scenáru porušenia daného kritéria. Pre pozitívny vývoj a udržateľnosť verejných financií v ČR bude dôležité, aby vláda postupne znižovala deficity verejných financií, čo však môže viesť k nie veľmi populárnemu zvyšovaniu daní v krajine.

Podobne ako pri kritériu deficitu verejných financií aj v rámci ukazovateľa verejného dlhu si Švédsko viedlo počas celého obdobia od svojho vstupu do EÚ veľmi dobre. Porušenie referenčnej hodnoty 60% HDP môžeme vidieť iba v čase keď sa krajina stala novým členským štátom EÚ, avšak od tohto obdobia konkrétne od roku 1999 až po súčasnosť sa daný indikátor v prípade Švédska nachádza výrazne pod stanovenou úrovňou. Dlhodobé nízke hodnoty verejného dlhu radia Švédsko medzi krajiny s najlepšimi hodnotami v rámci daného ukazovateľa. Práve zodpovednosť v oblasti riadenia fiškálnej politiky a výrazný rast HDP krajiny sa podpísal na dosiahnutí priaznivých hodnôt indikátora verejného dlhu.

Na základe grafického znázornenia údajov pochádzajúcich z Eurostatu môžeme konštatovať, že kritérium verejného dlhu v súčasnosti plnia Poľsko spoločne s ČR a Švédskom. Úroveň verejného dlhu v Poľsku od vstupu krajiny do EÚ nepresiahla úroveň 60% HDP a všetky tri krajiny dosahujú výrazne nižšie hodnoty daného indikátora ako je priemer celej EÚ. Na druhej strane však úroveň dlhu v Maďarsku dlhodobo nedosahuje úrovne splniteľnosti daného kritéria, nakoľko krajina od svojho vstupu do EÚ výrazne navyšovala svoj verejný dlh až do roku 2012. Práve od roku 2012 začalo postupné znižovanie hodnoty daného ukazovateľa, ktoré sa v roku 2019 výrazne približovalo k splneniu referenčnej hodnoty, nakoľko úroveň dlhu v tomto období dosahovala 65,5%. V prípade, že by neprišlo k vypuknutiu pandémie v roku 2020, Maďarsko by v súčasnosti na základe predošlých predikcií spĺňalo kritérium verejného dlhu. V roku 2020, však naopak prišlo k nárastu dlhu o 15% na úroveň 80,1%, čo je dokonca najvyššia úroveň zadlženosti od vstupu krajiny do EÚ.

Kritérium inflácie

Graf č.13: Vývoj kritéria inflácie krajín, ktoré doposiaľ nestanovili dátum prijatia eura

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Na danom grafe môžeme vidieť vývoj kritéria cenovej stability v krajinách, ktoré doposiaľ nestanovili presný dátum prijatia eura. Z dostupných údajov môžeme vidieť, že najstabilnejším vývojom v rámci ukazovateľa inflácie sa vyznačovalo Švédsko, ktoré od roku 1996 dosahovalo hodnoty pod stanovenou referenčnou úrovňou. Porušenie kritéria cenovej stability v prípade Švédska môžeme vidieť iba v rokoch prebiehajúcich kríz a to konkrétne v roku 2009 a 2021, kedy hodnota inflácie po dlhom období akoby kopírovania krivky referenčnej hodnoty presiahla jej úroveň. Rastúci trend inflácie vo Švédsku

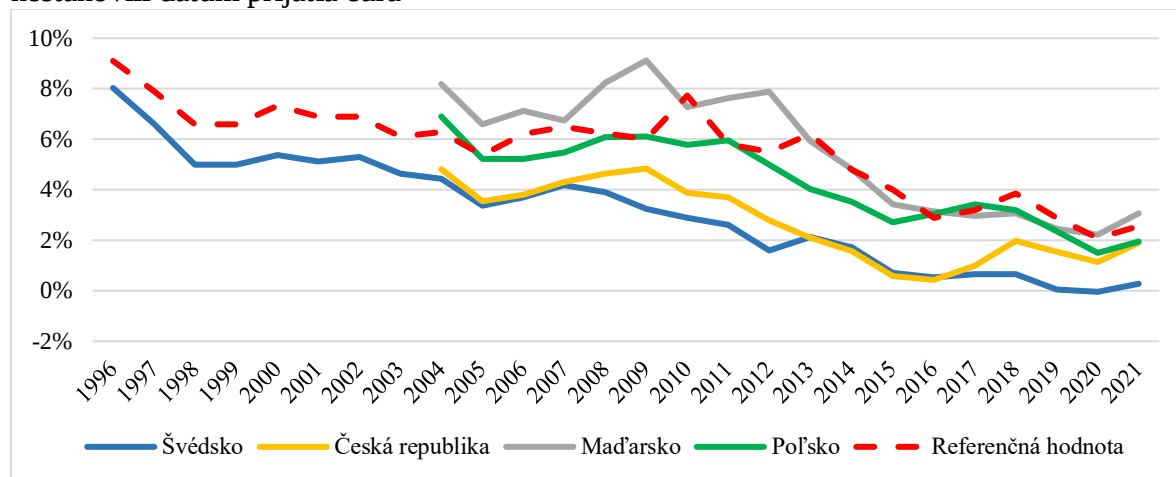
pokračuje aj v roku 2022, kedy krajina zaznamenala v marci daného roku medziročnú infláciu 6%. Po preskúmaní dostupných historických dát švédskeho štatistického úradu o vývoji medziročnej inflácie vo Švédsku sme zistili, že ide o najvyššie hodnoty v rámci daného indikátora od konca roku 1991. Ak sa pozrieme podrobnejšie na súčasné príčiny zvyšovania inflácie vo Švédsku zistíme, že rast tohto indikátora je spôsobený predovšetkým zvyšujúcimi sa cenami energií a pohonných hmôt vo Švédsku, ktoré je vo veľkej miere spôsobené vypuknutím vojenského konfliktu v Európe, avšak treba podotknúť, že problémy s narastajúcimi cenami energií prichádzali vo Švédsku už v januári roku 2022, kedy ceny za elektrickú energiu v priemernej domácnosti vzrástli o 266%. Tento stav bol spôsobený predovšetkým vypuknutím silných mrazov v krajine a zvýšením dopytu po elektrickej energii na vykurovanie domácností, v čase keď energie rástli v dôsledku pandémie.

Najhoršie v rámci daného ukazovateľa spomedzi krajín zobrazených na grafe č. 13 si viedlo Maďarsko, ktoré od svojho vstupu do EÚ dlhodobo nespĺňalo úroveň referenčnej hodnoty, nakoľko inflácia v krajine bola výrazne vyššia. Infláciu pod úrovňou referenčnej hodnoty zaznamenávali všetky tri krajiny v období zvyšujúcej sa miery deflácie v Európe, ktorá bola spôsobená najmä nízkymi cenami energií predovšetkým ropy v tomto období. V rámci analyzovanej skupiny krajín však defláciu zaznamenalo iba Poľsko na úrovni 0,7%, ostatné krajiny zaznamenávali infláciu tesne nad úrovňou 0%. Aj v rámci kritéria cenovej stability podobne ako pri kritériu udržateľnosti verejných financií s výnimkou Maďarska, všetky krajiny od roku 2014 do roku 2019 spĺňali podmienky cenovej stability pre prijatie eura. V súčasnosti však miera inflácie v krajinách V4 výrazne stúpa z dôvodu predovšetkým zvyšujúcich sa cien energií, pohonných látok a potravín. Práve vypuknutie vojenského konfliktu na Ukrajine má výrazný vplyv na ekonomiky krajín Maďarska, Česka a Poľska. Podobne ako pri Bulharsku a Rumunsku krajiny V4 sa vyznačujú vysoko závislosťou od komodít pochádzajúcich z Ruska, dokonca jednou z najväčších spomedzi celej EÚ. Práve ČR a Maďarsko sa vyznačujú skoro 100% závislosťou od plynu pochádzajúceho z Ruska, pre konkrétnejšie upresnenie, na základe posledných dostupných údajov Eurostatu za rok 2020 závislosť ČR od plynu z Ruska je na úrovni 100% a závislosť Maďarska dosahuje hodnoty 95%. Závislosť Poľska pri zemnom plyne je na úrovni 55%, čo je výrazne nižšie ako pri predchádzajúcich dvoch krajinách, avšak na druhej strane Poľsko sa vyznačuje až 72% závislosťou od ropy pochádzajúcej z Ruska, čo je predstavuje najväčší podiel spomedzi krajín V4, ktoré doposiaľ neprijali euro. Na

základe týchto údajov môžeme konštatovať, že v prípade zastavenia dodávok daných komodít z Ruska môžu byť ekonomiky krajín výrazne zasiahnuté, čo môže spôsobiť nielen zvýšenie inflácie, ale taktiež ďalšie množstvo veľkých ekonomických škôd, ktoré môžu veľmi závažne narušiť ekonomickú situáciu v krajinách V4.

Kritérium dlhodobých úrokových sadzieb

Graf č.14: Vývoj kritéria stability dlhodobých úrokových sadzieb krajín, ktoré doposiaľ nestanovili dátum prijatia eura

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Posledným hodnoteným konvergenčným kritériom v rámci danej skupiny krajín je kritérium dlhodobých úrokových sadzieb. Na grafickom zobrazení môžeme vidieť, že najnižšími úrokovými sadzbami, ktoré počas celého sledovaného obdobia boli pod úrovňou referenčnej hodnoty sa vyznačuje ČR spoločne so Švédskom. Vývoj indikátora dlhodobých úrokových sadzieb sa v ČR znižoval od roku 2009, kedy z úrovne 4,84% postupne zaznamenávali pokles až do roku 2016, kedy boli na úrovni 0,43%. Podobný vývoj aj keď z výrazne vyššou hodnotou dlhodobej úrokovej sadzby zaznamenávalo Poľsko spoločne s Maďarskom. Práve Maďarsko je krajinou, v ktorej hodnota dlhodobej úrokovej sadzby dlhodobo dosahovala hodnoty nad úrovňou referenčnej sadzby. V súčasnosti dlhodobá úroková sadzba Poľska spoločne s ČR sa nachádza pod úrovňou referenčnej hodnoty, avšak Maďarsko ani v danom kritériu momentálne nespĺňa podmienky konvergenencie. Švédsko podobne ako ČR od svojho vstupu do EÚ ani raz neprekročilo referenčnú úroveň daného indikátora, dokonca od roku 2018 môžeme vidieť výrazne nižšie úrovne dlhodobých úrokových sadzieb ako v ostatných krajinách v rámci grafu č.14. Národná banka Švédska ešte koncom roka 2021 predpovedala najbližšie

zvyšovanie úrokovej sadzby až v polovici roka 2024, avšak dopady súčasnej vojenskej situácie v Európe môžu toto rozhodnutie presunúť už na skoršie obdobie v roku 2023.

4.3.3 Záverečné hodnotenie Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Švédsko

Na základe zhodnotenia súčasného stavu konvergenie, vplyvu politických faktorov, vývoja verejnej mienky môžeme konštatovať, že v súčasnosti ani jedna z krajín nesmeruje k prijatiu jednotnej európskej meny. Taktiež krajiny momentálne nestanovili možný dátum prijatia eura v budúcnosti. Ak vychádzame zo súčasnej situácie môžeme zhodnotiť, že veľký vplyv na prijatie eura má v súčasnosti vo všetkých krajinách práve politický faktor spoločne s verejnou mienkou obyvateľstva. Prvý spomínaný faktor v súčasnosti najvýraznejšie pôsobí v Maďarsku a Poľsku, kde dokonca prichádza veľa krát k diskusii o samotnom členstve týchto krajín v EÚ, nakoľko dlhotrvajúce napätie medzi Poľskom, Maďarskom a EÚ čoraz viac eskaluje. Oba štáty sú obviňované zo zásadného porušenia princípov právneho štátu a v prípade Maďarska z rozmachu korupcie v krajine. Samotné názory popredných lídrov, a predovšetkým v súčasnosti odklonenie sa Maďarska od jednotných názorov EÚ na situáciu ohľadom prebiehajúceho vojenského konfliktu, môže v najbližšej budúcnosti priniesť ďalší stupňujúci konflikt medzi Maďarskom a štátmi EÚ. V prípade, že nepríde k náprave spochybňovanej súdnej reformy v Poľsku, ktorá je v súčasnosti v rozpore s právnymi princípmi EÚ, môže nastať určitá destabilizácia samotnej EÚ. Práve na základe pôsobenia daných faktorov v súčasnosti hodnotíme, že obe krajiny momentálne nesmerujú k prijatiu eura a je len ťažko stanoviť presný dátum, kedy by mohlo k zavedeniu jednotnej meny prísť. V súčasnosti jedinou možnosť, ktorú pokladáme za potenciálny faktor, ktorý by mohol priniesť zvrát v rámci smerovania týchto krajín do eurozóny je zmena vlády po parlamentných voľbách, nakoľko opozičné strany v oboch krajinách sa vyjadrujú na adresu eura oveľa pozitívnejšie ako vládne strany, a to predovšetkým v Maďarsku.

Politický faktor v ČR taktiež hrá výraznú rolu pri zavedení eura v krajine, avšak pri tejto krajine neprichádza k takej výraznej konfrontácii s EÚ ako pri Poľsku a Maďarsku. Za veľmi dôležitý aspekt, ktorý hrá dôležitú úlohu pri rozhodovaní sa politikov v krajine, považujeme v ČR predovšetkým verejnú mienku obyvateľstva. Na základe získaných dát z prieskumov eurobaromentra sme zistili, že až 67% občanov v ČR je v súčasnosti proti zavedeniu eura, čo je výrazne viac ako v Poľsku a Maďarsku, kde podpora pre zavedenie eura je väčšia ako odpor. Práve dlhodobé odmietanie eura medzi občanmi zásadne vplyva

na rozhodnutia politických predstaviteľov, ktorí v snahe nestratiť politické body odsúvajú myšlienku zavedenia eura do úzadia.

Veľmi podobným aspektom ako v ČR ovplyvňujúcim prijatie eura sa vyznačuje Švédsko, kde podpora zavedenia eura je od realizácie referenda v roku 2003 na veľmi nízkej úrovni, čo sa odráža aj v samotnom smerovaní politik popredných lídrov krajiny, ktorí dlhodobo nepokladajú myšlienku zavedenia eura vo Švédsku za prioritnú, rešpektujúc názor ich obyvateľov.

Ak by sme však nezohľadňovali vplyv politického faktoru v týchto krajinách a vychádzali z plnenia konvergenčných kritérií prišli by sme k záveru, že každá z týchto krajín má výrazný potenciál stať sa členom eurozóny. Čo sa týka plnenia jednotlivých kritérií, ani jedna z mien tejto skupiny krajín nie je momentálne súčasťou mechanizmu ERM II a teda nespĺňa danú podmienku. Avšak ak sa pozrieme na plnenie kritéria deficitu ŠR zistíme, že všetky z krajín V4 spĺňali od roku 2016 do roku 2019 kritérium 3% HDP, najlepšie si v rámci daného ukazovateľa viedla ČR, ktorá dokonca v tomto období vytvárala prebytok ŠR. Výrazne odlišný vývoj však zaznamenávalo Švédsko, ktoré od svojho vstupu do EÚ zaznamenávalo takmer počas celého sledovaného obdobia hodnoty indikátorov udržateľnosti verejných financií pod stanovenými referenčnými hodnotami.

V rámci kritéria verejného dlhu všetky krajiny V4 s výnimkou Maďarska napĺňali úroveň dlhu pod 60% HDP, dokonca aj v čase vypuknutia pandémie. Maďarsko v rámci tohto kritéria dosahovalo úroveň nad referenčnou hodnotou, avšak je potrebné konštatovať, že v čase pred pandemiou sa Maďarsku darilo výrazne znižovať dlh, kedy z 80% v roku 2011 znížilo úroveň verejného dlhu až na hodnotu 65% HDP a predikcie ešte pred vypuknutím pandémie nasvedčovali, že krajina sa dostane pod úroveň 60% v nasledujúcich rokoch. Avšak práve vypuknutie pandémie vrátilo hodnoty tohto ukazovateľa v Maďarsku na úroveň z roku 2011.

Problémovjším sa v súčasnosti zdá byť pre všetky krajiny kritérium inflácie, v rámci ktorého každá z krajín s výnimkou Švédska častokrát počas sledovaného obdobia presahovala úroveň stanovenej referenčnej hodnoty. Súčasná predikcia o možnom vývoji sú výrazne ovplyvňované či už na jednej strane doznievaním pandémie alebo na strane druhej súčasným vojenským konfliktom a jeho vplyvom na výrazné zvyšovanie cien naprieč celou Európou. Dôsledky tohto vojenského konfliktu na rast inflácie v krajinách

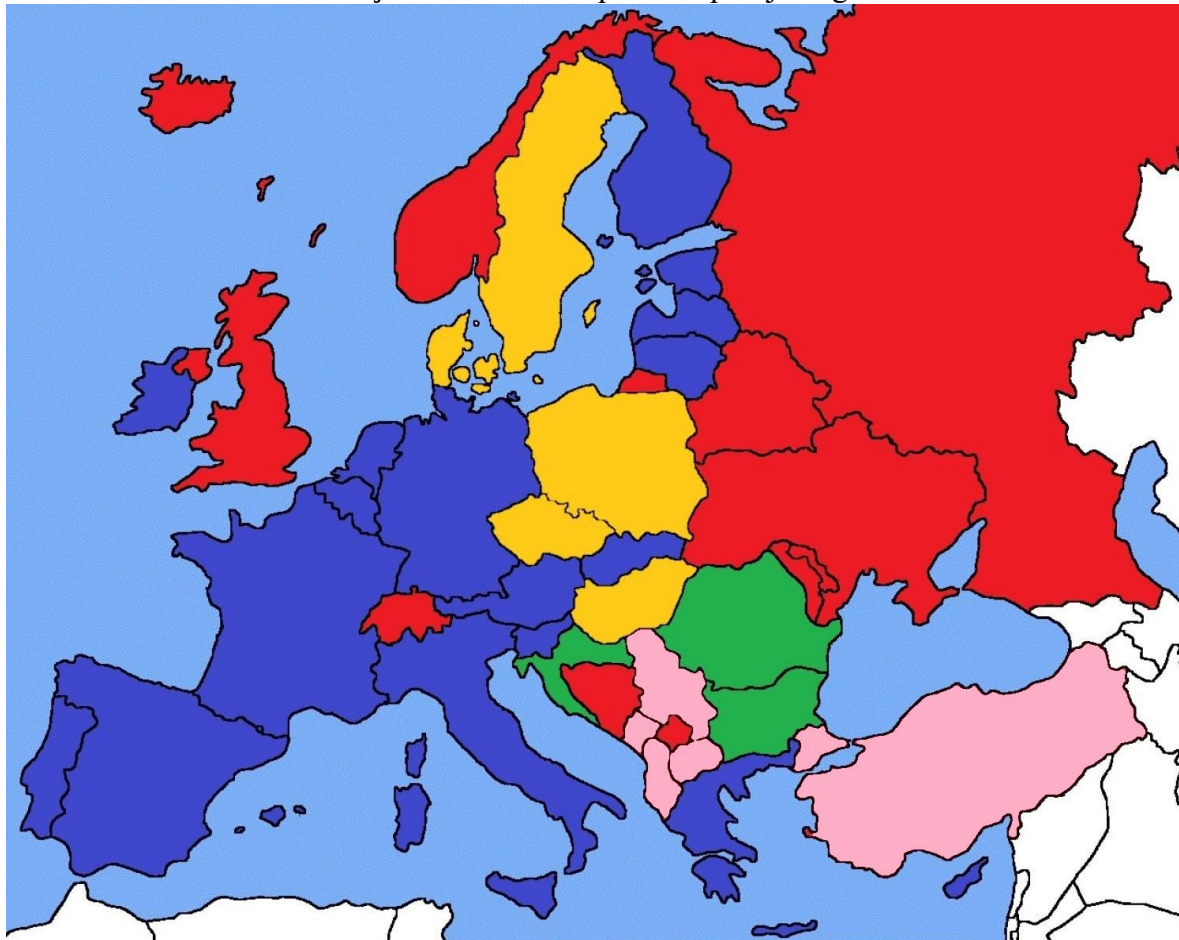
môžu byť obrovské predovšetkým vďaka vysokej energetickej závislosti krajín s výnimkou Švédska od plynu a ropy pochádzajúcich z Ruska.

V rámci posledného hodnoteného kritéria úrokových sadzieb si najlepšie spomedzi krajín viedla ČR spoločne so Švédsko, ktoré počas celého obdobia dosahovali hodnoty výrazne pod referenčnou hodnotou, avšak v súčasnosti môžeme očakávať nárast daného ukazovateľa naprieč všetkými krajinami a dokonca môže prísť k navýšeniu indikátora až nad referenčnú hodnotu. Dané kritérium momentálne nespĺňa iba Maďarsko, kde hodnota dlhodobej úrokovej sadzby je nad stanovenou úrovňou.

Na základe vykonaných analýz a hodnotenia ukazovateľov konvergenie môžeme konštatovať, že každá z týchto krajín sa vyznačuje veľkým potenciálom pre splnenie konvergenčných kritérií v budúcnosti, nakoľko Švédsko výrazne plní kritériá pre vstup do eurozóny už krátko od svojho vstupu do EÚ a taktiež v období pred pandémiou Poľsko spoločne s ČR spĺňalo podmienky pre prijatie eura. Jedinou výnimkou bolo Maďarsko, ktoré však zaznamenávalo v rámci daných ukazovateľov pozitívny trend vývoja k splneniu kritérií. Aj na základe týchto skutočností môžeme zhodnotiť, že v súčasnosti pri prijatí eura v týchto krajinách hrá veľmi významnú rolu predovšetkým politický aspekt a nie neschopnosť ekonomík dosahovať potrebný stupeň konvergenie.

5 Diskusia

Obrázok č.1: Rozdelenie krajín na základe stupňa európskej integrácie do roku 2029

Zdroj: vlastné spracovanie

- súčasné krajiny eurozóny
- členské krajiny EÚ mimo eurozóny
- členské krajiny EÚ, ktoré by podľa očakávaní mohli rozšíriť eurozónu do roku 2029
- kandidátske krajiny pre vstup do EÚ
- krajiny s vlastnými menami mimo EÚ

Obrázok č.1 zobrazuje budúce potenciálne usporiadanie krajín v Európe v časovom horizonte do roku 2029. Krajiny sme rozdelili a farebne odlišili na základe našich vykonaných analýz a hodnotení do skupín podľa ich stupňa európskej integrácie. Prvou nami vytvorenou skupinou v rámci zobrazenej mapy sú súčasné krajiny EÚ, ktoré prijali za svoju národnú menu euro a vytvárajú tak na európskom kontinente spoločnú menovú úniu s označením eurozóna, ktorú v súčasnosti tvorí 19 z 27 členských krajín EÚ. Všetky tieto krajiny od roku 1999 po rok 2015, kedy prišlo zatiaľ k poslednému rozšíreniu menovej únie, postupne nahrádzali svoje národné meny za spoločnú európsku menu. Tomuto

procesu zavádzania eura v rámci spomínaných ekonomík však predchádzala dlhodobá participácia krajín na prehlbovaní integrácie v podobe plnenia tzv. konvergenčných kritérií. Plnenie týchto kritérií je primárnym podmieňujúcim faktorom, ktorý musia splniť na základe prístupovej zmluvy EÚ takmer všetky členské krajiny v určitom čase.

Práve hodnotenie konvergenčných kritérií bolo jedným z aspektov ovplyvňujúcich farebné rozdelenie krajín v rámci vytvorenej mapy na obrázku č.1. Na základe skúmania daného faktoru sme si vyznačili žltou a zelenou farbou krajiny, ktoré sú zároveň hlavným predmetom nášho hodnotenia. Ide o krajiny, ktoré sú síce členskými krajinami EÚ, avšak doposiaľ nevstúpili do spoločnej európskej menovej únie. Skupinu krajín, ktoré tvoria konkrétne Bulharsko, Dánsko, Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Švédsko sme si rozdelili na základe ich možného vstupu do Eurozóny v najbližších rokoch. Zelenou farbou sú vyznačené krajiny Bulharsko, Chorvátsko a Rumunsko, ktoré v súčasnosti stanovili možný predpokladaný termín zavedenia eura, na druhej strane ostatné spomínané štáty zobrazené žltou farbou momentálne nestanovili potenciálny čas kedy by mohli rozšíriť mapu eurozóny.

Bulharsko, Chorvátsko spoločne s Rumunskom sú v rámci mapy vyznačené ako krajiny, ktoré by podľa očakávaní mali do roku 2030 splniť potrebné kritériá a prijať tak euro za svoju národnú menu. Prvé dve krajiny sú v súčasnosti podľa predikcií najbližšie k vstupu do Eurozóny, nakoľko Chorvátsko by ju malo rozšíriť už v roku 2023 a Bulharsko by ju malo nasledovať o rok neskôr v roku 2024. V rokoch 2027 až 2029 by euro malo prijať podľa očakávaní aj Rumunsko. Na základe hodnotení stavu konvergencie sme si však popísali určité možné prínosy zo zavedenia eura pre krajiny ako aj prekážky, ktoré by mohli potenciálne oddialiť ich predpokladaný vstup do eurozóny. Bulharsko spoločne s Chorvátskom sa v súčasnosti snažia naplňať všetkých päť konvergenčných kritérií, nakoľko na rozdiel od Rumunska sú ich meny súčasťou menového mechanizmu ERM II. Chorvátsko dokonca v apríli roku 2022 zaslalo správu Rade Európskej únie o implementácii všetkých potrebných opatrení týkajúcich sa predovšetkým potrebných reforiem súdnictva a boja proti praniu špinavých peňazí, ktoré mu boli stanovené pri vstupe do ERM II. Čo sa týka zvyšných štyroch kritérií Bulharsko spoločne s Chorvátskom nespĺňali od roku 2020 kritéria týkajúce sa udržateľnosti verejných financií. Tento problém bol predovšetkým spôsobený aktuálnou situáciou v súvislosti s pandémiou v roku 2020, kedy prišlo k výrazným nárastom ukazovateľov až nad referenčnú hodnotu. Bulharsko

však na rozdiel od Chorvátska dosahuje výrazne nižšie hodnoty kritéria verejného dlhu, avšak deficity verejných financií oboch krajín presahovali od roku 2020 stanovenú úroveň. Práve narastajúci verejný dlh Chorvátska považujeme za jednu z potenciálnych prekážok pre prijatie eura, nakoľko hodnota tohto ukazovateľa presahovala úroveň 80% HDP. Na druhej strane sme však rátali so scenárom, že v prípade záverečného hodnotenia Chorvátska bude Rada Európskej únie pri svojom rozhodovaní zohľadňovať súčasnú výnimočnosť situácie a taktiež by mohlo postačovať vypracovanie jasného plánu na znižovanie verejného dlhu v nasledujúcich rokoch. Plnenie kritérií cenovej stability a dlhodobých úrokových sadzieb na základe doterajšieho vývoja nehodnotíme ako výraznú prekážku aj keď v prípade inflácie prišlo k miernemu nárastu nad úroveň referenčnej hodnoty.

Rumunsko však na rozdiel od Bulharska a Chorvátska v rámci dosahovania potrebného stupňa konvergenzie spĺňalo iba jedno z piatich kritérií, ktorým je úroveň verejného dlhu. V rámci ostatných ukazovateľov dosahovalo hodnoty výrazne nad stanovenou referenčnou hodnotou. Dlhodobé nespĺňanie potrebných kritérií už viackrát oddialilo prijatie jednotnej európskej meny v tejto krajine. Rumunsko spoločne s Bulharskom čelia v súčasnosti podobným problémom, ktorými sú chudoba a výrazná miera korupcie, ktorá je tu najvyššia spomedzi všetkých krajín EÚ. Práve mieru korupcie pri týchto dvoch štátoch pokladáme ako za jeden z kľúčových destabilizačných faktorov, ktoré prispievajú k prehĺbovaniu chudoby, potláčaniu hospodárskeho rastu znížením investícií a taktiež predstavuje v prípade nedostatočnej eliminácie možnú prekážku pre vstup do spoločnej menovej únie.

Spomedzi všetkých troch krajín je v súčasnosti najbližšie nielen časovo, ale aj na základe plnenia kritérií Chorvátsko a v prípade, že nenastane nejaká mimoriadna udalosť, môžeme očakávať, že v januári 2023 príde k rozšíreniu eurozóny o 20 členský štát a z toho vyplývajúceho zániku chorvátskej národnej meny. V prípade Bulharska a Rumunska môže byť ohrozené pristúpenie týchto krajín v stanovenom termíne už nielen spomínanými problémami týchto krajín, ale taktiež aj súčasnou situáciou v Európe, kedy možné ďalšie vlny pandémie a vojenský konflikt na kontinente môžu výrazne vplyvať na splnenie potrebných kritérií.

Žltou farbou sú označené krajiny Česká republika, Dánsko, Poľsko, Maďarsko a Švédsko. Špecifickou krajinou z tejto skupiny je Dánsko, ktoré disponuje v súčasnosti výnimkou z účasti v hospodárskej a menovej únii. Z tohto dôvodu Dánsko nebolo zaradené do podrobnejšieho skúmania plnenia kritérií. Ostatné krajiny majú povinnosť v budúcnosti prijať euro za svoju národnú menu, avšak v súčasnosti túto myšlienku dlhodobo odmietajú. Na základe vykonaného hodnotenia a analýzy stavu konvergenie sme dospeli k záveru, že pre túto skupinu krajín nie je prekážkou neschopnosť plnenia kritérií, ale predovšetkým pôsobenie politického faktoru. Spoločným aspektom Českej republiky a Švédska, ktorý ovplyvňuje smerovanie politik k prijatiu eura v týchto krajinách je predovšetkým názor verejnej mienky, kedy obyvatelia dlhodobo zastávajú odmietavý postoj k začleneniu ich štátu do eurozóny. Práve na základe tohto faktoru politickí lídri v krajinách už od samotného vstupu krajín do EÚ nepresadzujú myšlienku zavedenia eura z dôvodu potenciálnej straty politických bodov. Podobný scenár aj keď z časti odlišný nastáva aj v krajinách ako Maďarsko a Poľsko, nakoľko v týchto krajinách podpora spoločnej európskej meny medzi obyvateľmi je výrazne vyššia ako v ČR alebo Švédsku, avšak poprední lídri uprednostňujú myšlienku vlastnej národnej meny z dôvodu či už odlišného smerovania politik aj vo vzťahu k samotnej EÚ, ale taktiež aj z dôvodu ekonomických výhod pre krajinu v podobe možného ovplyvňovania konkurencieschopnosti a vlastného riadenia menovej politiky, ktoré by ich krajinám spoločná európska mena vzala. Jeden z možných faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť smerovanie Maďarska a Poľska k zavedeniu eura je potenciálna výmena vládnych predstaviteľov v najbližších rokoch, nakoľko súčasní opoziční predstavitelia vyjadrujú výraznú podporu vstupu ich krajiny do eurozóny, predovšetkým v prípade Maďarska. Budúcnosť zavedenia eura v týchto krajinách je tak stále nejasná, avšak môžeme predpokladať, že v budúcnosti bude pre tieto krajiny čoraz viac potrebné zaviesť spoločnú európsku menu, aby sa tak stali pevnou súčasťou jadra EÚ. Na druhej strane bude však ich vstup závisieť aj na budúcom ekonomickom vývoji v eurozóne, nakoľko v prípade určitej destabilizácie menovej únie v dôsledku súčasnej narastajúcej inflácie či zvyšovania zadlženia krajín môže viesť k vytvoreniu k nárastu nedôvery voči spoločnej európskej mene a k ponechaniu si vlastnej národnej meny.

Zvyšné krajiny, ktoré sú v rámci vytvorenej mapy na obrázku č.1 vyznačené ružovou a červenou farbou predstavujú ekonomiky, ktoré nie sú momentálne súčasťou EÚ, avšak v prípade štátov vyznačených ružovou farbou ide o tzv. kandidátske krajiny. Tento pojem predstavuje skupinu štátov, ktoré síce v súčasnosti nie sú členmi EÚ, ale tzv.

kandidátmi na prijatie do EÚ. Práve tieto krajiny môžu potenciálne predstavovať v budúcnosti ďalšie rozšírenie mapy eurozóny, nakoľko práve prístupujúcou zmluvou budú zaviazané prijať euro po splnení potrebných kritérií. Na druhej strane pri krajinách vyznačených červenou farbou ide o štáty s vlastnými menami, ktoré doposiaľ nezískali štatút kandidátskych krajín aj keď sa niektoré z nich v súčasnosti snažia o jeho získanie. Takýmto štátom je práve Ukrajina, u ktorej sa v budúcnosti očakáva získanie daného štatútu, nakoľko jej členstvo v zjednotenej Európe je výrazne podporované veľkou časťou členských krajín EÚ. Ostatné červenou zvýraznené krajiny však momentálne neprejavujú záujem o vstúpenie do EÚ a tak môžeme konštatovať, že s určitosťou do roku 2029 nerozšíria spoločnú menovú úniu v Európe.

Záver

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo zhodnotiť možné rozširovanie eurozóny v budúcnosti a z toho vyplývajúci zánik niektorých mien na európskom kontinente na základe plnenia konvergenčných kritérií jednotlivých členských krajín EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro za národnú menu. V rámci teoretickej časti tejto diplomovej práce sme si priblížili historický vývoj, ktorý predchádza súčasnej podobe jednotnej menovej únie v Európe. Ďalej sme si zadefinovali možné výhody a nevýhody zavedenia eura pre krajiny eurozóny a taktiež jeho možnú budúcnosť na základe štúdií významných ekonómov. V rámci praktickej časti sme sa venovali zhodnoteniu plnenia konvergenčných kritérií členských krajín EÚ, ktoré doposiaľ neprijali euro.

Hodnotenú krajinu v rámci praktickej časti sme si rozdelili na základe očakávaného dátumu zavedenia jednotnej európskej meny. V rámci hodnotenia konvergenencie jednotlivých štátov sme sa venovali predovšetkým plneniu kritérií, ktorými sú ukazovatele udržateľnosti verejných financií konkrétne percentuálny podiel verejného dlhu a deficitu ŠR na HDP krajiny, ďalej predmetom hodnotenia bolo kritérium cenovej stability a dlhodobých úrokových mier. Taktiež sme si vyhodnotili aj ďalšie ekonomické a politické faktory, ktoré negatívne alebo pozitívne pôsobia na tieto krajiny v súvislosti s prijatím eura. Na základe časového horizontu prijatia eura sme si v časti diskusia vytvorili budúcu mapu Európy predstavujúcu farebné rozdelenie krajín na základe ich stupňa európskej integrácie do roku 2029.

Zo skúmania vyplýva, že v rámci časového horizontu sú v súčasnosti najbližšie k prijatiu eura Chorvátsko, Bulharsko a Rumunsko, avšak z hľadiska plnenia kritérií si najhoršie viedlo Rumunsko, ktoré v súčasnosti spĺňa iba jednu z piatich potrebných podmienok pre vstup do eurozóny. Naopak zvyšné krajiny ako ČR, Maďarsko, Poľsko a Švédsko aj napriek nestanovenému času prijatia eura dosahujú viac menej s výnimkou niektorých kritérií potrebný stupeň konvergenencie pre prijatie eura v budúcnosti.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

- 1) MATTHIJS Matthias, BLYTH Mark. THE FUTURE OF THE EURO. New York. Oxford University Press, 2015. 267, 268, 269, s. ISBN 0190233230

Články v elektronických časopisoch a iné príspevky

- 1) A digital euro [elektronický zdroj]. Bratislava: ECB, 2021. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.en.html
- 2) Delorsov výbor (HMÚ) [elektronický zdroj]. Bratislava: Európska centrálna banka 2021. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/archives/delors/html/index.sk.html
- 3) ERM II – the EU's Exchange Rate Mechanism [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commission 2020. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/introducing-euro/adoption-fixed-euro-conversion-rate/erm-ii-eus-exchange-rate-mechanism_en#joining-erm-ii
- 4) Euro prináša výhody nám všetkým [elektronický zdroj]. 1.vyd. Bratislava : Publications Office of the European Union, 2018. 2 s. ISBN 978 - 92 - 79 - 12908 - 7. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f3b6c449-796b-4740-8b22-f8b34766798a>
- 5) european-union.europa.eu, eur-lex.europa.eu
- 6) Hospodárska a menová únia (HMÚ) [elektronický zdroj]. Bratislava: Európska centrálna banka 2021. Dostupné na internete:
- 7) Hospodárska a menová únia [elektronický zdroj]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA 2020. Dostupné na internete: <https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/hospodarska-a-menova-unia>

- 8) How you benefit from the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: EUROPEAN CENTRAL BANK 2019. Dostupné na internete: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/benefits-euro-euroat20.en.html>
- 9) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=ET>
- 10) https://www.nbs.sk/_img/Documents/_vzdelavanie/ucitelia/ECB_historia_ulohy_funkcie.pdf?fbclid=IwAR0iuvdUowpLAn4FUgrnf3mAgh8MRBhCMkkhzoJUYYRaL-7JL9IhxNsoFFH4
- 11) Is the Covid-19 crisis an opportunity to boost the euro as a global currency? [elektronický zdroj]. Bratislava: 2020. Dostupné na internete: <https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2020/06/PC-11-2020-050620.pdf>
- 12) JANKALOVÁ, Miriam - Jankal, Radoslav. *Európska menová integrácia v šesťdesiatych rokoch 20. storočia* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Praha: Acta Oeconomica Pragensia, 2017. s. 88-95. Dostupné na: <https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2017/02/06.pdf>
- 13) MUNDELL A. Robert. A Theory of Optimum Currency Areas [elektronický zdroj]. Nashville: American Economic Association, 1961. 657,658,659 s. Dostupné na: [1812792%20\(2\).pdf](#)
- 14) MUNDELL Robert. The European fiscal reform and the plight of the euro [elektronický zdroj]. New York: Elsevier Inc., 2011. 70 s. Dostupné na: [j.gfj.2011.10.009.pdf](#)
- 15) MURSA Gabriel. EURO – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES [elektronický zdroj]. Iasi: CES Working Papers, 2014. 64,65,66 s. Dostupné na: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2014_VI3_MUR.pdf
- 16) Problematika výmenného kurzu a menové dohody s eurozónou [elektronický zdroj] Bratislava: European Union 2021 Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:22012A1013\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:22012A1013(01))

- 17) Recent inflation developments in the United States and the euro area - an update [elektronický zdroj]. Frankfurt: European central bank, 2022. Dostupné na: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202201_01~4bb2c93b96.en.html
- 18) Robert Mundell and the Theoretical Foundation for the European Monetary Union [elektronický zdroj]. Geneva: International Monetary Fund, 1999. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/54/vc121399>
- 19) Rozširovanie únie [elektronický zdroj]. Bratislava: Európsky parlament 2021. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/167/rozsirovanie-unie>
- 20) Spracované podľa: ECB HISTÓRIA, ÚLOHY A FUNKCIE [elektronický zdroj]. Bratislava: EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA 2006. Dostupné na internete:
- 21) Strengthening the international role of the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: ESM, 2020. Dostupné na internete: <https://www.esm.europa.eu/blog/strengthening-international-role-euro>
- 22) Téma NBS: Potrebujeme a chceme digitálne peniaze? [elektronický zdroj]. Bratislava: NBS, 2020. Dostupné na internete: https://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/spravy-vseobecne/detail-tlacovej-spravy/_potrebujeme-a-chceme-digitalne-peniaze
- 23) The Digital Euro and the Role of DLT for Central Bank Digital Currencies [elektronický zdroj]. Frankfurt: 2020. Spracované podľa: https://www.researchgate.net/profile/Jonas-Gross-2/publication/341354711_The_Digital_Euro_and_the_Role_of_DLT_for_Central_Bank_Digital_Currencies/links/5ebc116a92851c11a867533a/The-Digital-Euro-and-the-Role-of-DLT-for-Central-Bank-Digital-Currencies.pdf
- 24) The euro area: Flash eurobarometer 501 [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commission 2021. Dostupné na: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2289>

- 25) The euro internationally [elektronický zdroj]. Bratislava: European Union 2021. Dostupné na internete: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/euro-internationally_en
- 26) The euro outside Europe [elektronický zdroj]. Bratislava: EUROPEAN CENTRAL BANK 2020. Dostupné na internete: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/show-me/html/euro_outside_europe.en.html
- 27) The international role of the euro [elektronický zdroj]. Bratislava: European Commision 2021. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/international-role-euro_en

Zdroje dát:

- 1) ec.europa.eu
- 2) europarl.europa.eu
- 3) transparency.org
- 4) Republikon Intézet
- 5) riksbank.se
- 6) cnb.cz
- 7) bnb.bg